

**T. C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
GELİŞİM PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**ZORUNLU GÖÇ YAŞAMIŞ 12-18 YAŞ ÇOCUKLARININ
GÖÇ YAŞAMAMIŞ ÇOCUKLARA GÖRE SOSYAL
ANKSİYETE AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
HAKAN YAĞCI
151104125**

**Danışman Öğretim Üyesi:
Yrd. Doç. Dr. Gülşen VARLIKLI**

İstanbul, 2017

**T. C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**ZORUNLU GÖÇ YAŞAMIŞ 12-18 YAŞ ÇOCUKLARININ
GÖÇ YAŞAMAMIŞ ÇOCUKLARA GÖRE SOSYAL
ANKSİYETE AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
HAKAN YAĞCI
151104125**

**Danışman Öğretim Üyesi: Yrd.
Doç. Dr. Gülşen VARLIKLI**

İstanbul, 2017

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

19.10.2017 tarihinde tezinin savunmasını yapan Hakan YAĞCI'ya ait "Zorunlu Göç Yaşamış 12-18 Yaş Çocuklarının Göç Yaşamamış Çocuklara Göre Sosyal Anksiyete Açısından Değerlendirilmesi" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji (Gelişim Psikolojisi) Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak **Oy Birliği/Oy Çokluğuyla** Kabul Edilmiştir.

Prof. Dr. Ayhan HAKAN
(Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Gülşen VARLIKLI
(Üye) danışman

Yrd. Doç. Dr. Yıldız Öztan ULUSOY
(Üye)

YEMİN METNİ

23/10/2017

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Zorunlu Göç Yaşamış 12-18 Yaş Çocuklarının Göç Yaşamamış Çocuklara Göre Sosyal Anksiyete Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmanın, proje safhasından sonuçlanmasına kadar olan bütün süreçlerinde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın tarafımca yazıldığını ve yararlandığım bütün eserlerin “Kaynakça”da gösterilenlerden oluştuğunu, “Kaynakça”da yer alan bu eserlerden metin içinde atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.

Hakan YAĞCI
151104125

ÖZET

ZORUNLU GÖÇ YAŞAMIŞ 12-18 YAŞ ÇOCUKLARININ GÖÇ YAŞAMAMIŞ ÇOCUKLARA GÖRE SOSYAL ANKSİYETE AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu araştırma, “Zorunlu göç yaşamış ve yaşamamış 12-18 yaş çocuklarının sosyal anksiyetelerini değerlendirmek” amacıyla yapılmıştır. Genellenmek istenen evrenin içerisinde planlanmış rastlantısallık ile 180 çalışma grubu oluşturularak uygulama yapılmıştır. Örneklemi oluşturan İstanbul ilçelerindeki ailelere GÖÇDER vb. dernekler aracılığı ile ulaşarak veriler toplanmıştır. Çalışmanın evreni, İstanbul’a zorunlu göç yaşamış 12-18 yaş grubu çocuklardır. Çalışma grubu ise Beyoğlu, Bağcılar, Esenler, Küçükçekmece, Eminönü, Kadıköy ilçelerindeki zorunlu göç yaşamış 12-18 yaş çocuklardır. Çalışma grubundaki bireylerin hepsine ‘Sosyo-Demografik Bilgi Formu’ ile ‘Sosyal Anksiyete Ölçeği’ uygulanmıştır. Araştırmanın genellenmek istenen evreni İstanbul’dur.

Araştırma için Mayıs-2017-Haziran 2017 tarihleri arasında veri toplanmıştır. Çalışmanın özellikleri %95 güven aralığı ve %5 hata payına göre 180 zorunlu göç yaşamış ve göç yaşamamış bireye uygulanmıştır.

Veriler SPSS 20 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Zorunlu göç yaşamış bireylerin sosyal anksiyete düzeyleri değerlendirilmiştir. Araştırma, zorunlu göç yaşamış 12-18 yaş çocukların sosyal anksiyete seviyesini ölçmüştür.

Araştırma verileri ortaya koymaktadır ki sosyal anksiyete seviyeleri, zorunlu göç yaşamış ve göç yaşamamış bireylerin, ölçeğin eşik değerinden anlamlı şekilde farklı çıkmıştır. ($p<0,05$)

Anahtar sözcükler: Zorunlu Göç, Sosyal Anksiyete, 12-18 Yaş Çocukları

ABSTRACT

COMPULSORY EMERGENCY LIVING EVALUATION OF SOCIAL ANXIETY ACCORDING TO CHILDREN OF 12-18 AGE CHILDREN WITHOUT MIGRATION

This research was conducted to "evaluate the social anxiety of 12-18 year old children who have experienced and haven't experienced forced migration." In the universe to be generalized, 180 study groups were created with planned randomness. Families in the districts of Istanbul that make up the sample, by means of associations. The universe of work is children aged 12-18 who have experienced forced migration to Istanbul. The study group is children 12-18 years old who have experienced forced migration in the districts of Beyoğlu, Bağcılar, Esenler, Küçükçekmece, Eminönü and Kadıköy. The 'Socio-Demographic Information Form' and 'Social Anxiety Scale' were applied to all individuals in the study group. Istanbul is the universe to be generalized.

Data were collected for the study between May-2017-June 2017. The characteristics of the study were applied to an individual who had experienced a compulsory migration of 180% according to the 95% confidence interval and the 5% error rate, and immigrated.

The data were analyzed using the SPSS 20 packet program. Social anxiety levels of individuals who have experienced forced migration have been evaluated. The research measured the social anxiety level of children aged 12-18 who had experienced forced migration.

Research reveals that individuals with social anxiety levels, forced migration, and immigration did differ significantly from the threshold value of the scale. ($P < 0.05$)

Key words: Forced Migration, Social Anxiety, Children aged 12-18

ÖNSÖZ

Bu araştırmada zorunlu göç etmiş 12-18 yaş çocukları özelinde zorunlu göç literatürü taranmıştır. Zorunlu göç etmiş çocukların psikososyal durumları sosyal anksiyete açısından ele alınmıştır. Araştırmada türkçe ve ingilizce zorunlu göç literatüründen yararlanılmıştır.

Bugün global ölçekte makro sosyolojik bir önem kazanan zorunlu göç olgusu sosyal çalışmacılar tarafından sıklıkla araştırmalara konu edilmektedir. Ülkemiz, bulunduğu jeopolitik durum nedeni ile bu zorunlu göç dalgasını yakından deneyimlemeye devam etmektedir. Zorunlu göç yaşayan insanların tecrübe ettikleri sosyal, kültürel ve ekonomik durumlar bir şekilde psikolojik durumlarını değiştirmektedir. Bu çalışma ile bu multidisipliner olgunun önemine ve psikolojik sonuçlarına vurgu yapılmak istenmektedir.

Bu çalışma esnasında bana çok büyük katkı sunan, yönlendirme ve tavsiyeleri ile hem tezin gidişatını hem de akademisyen olmanın tanımını değiştiren değerli Yrd. Doç. Dr. Gülşen Varlıklı'ya sabrı, fedakarlığı ve bana karşı gösterdiği olumlu tavırlara istaneden teşekkürü bir borç bilirim

Hakan YAĞCI

Eylül, 2017

İÇİNDEKİLER

	S
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
KISALTMALAR	viii
TABLOLAR LİSTESİ	ix
EKLER LİSTESİ	x

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	3
1.3.Araştırmanın Önemi.....	3
1.4.Araştırmanın Sayıltıları.....	4
1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları	4

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Türkiye’de Zorunlu Göç Deneyimi	5
2.2. Dünya’da Zorunlu Göç	6
2.3. Göç ve İnsan	7
2.4. Mülteci ve Göçmen Olmak.....	10
2.5. Göç Kuramları	13
2.6. Zorunlu göç ve Sosyal Anksiyete	19

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.Araştırma modeli.....	22
3.2.Çalışmanın Evreni ve Örneklemi.....	22
3.2.1 Çalışmanın Evreni	22
3.2.1 Çalışmanın Örneklemi	22
3.3.Veritoplama yöntemi	22
3.4.Veritoplama Araçları	22
3.4.1. Sosyo-demografik bilgi formu.....	22
3.4.2. Sosyal Anksiyete ölçeği.....	22
3.5. Verilerin Değerlendirilmesi	23

BÖLÜM IV BULGULAR

4.1.Bulgular.....	24
-------------------	----

BÖLÜM V TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma	28
5.2. Sonuç.....	31
5.3. Öneriler	31
6. KAYNAKÇA.....	33
7. EKLER.....	37
a. Sosyo-demografik bilgi formu	38
b. Sosyal Anksiyete.....	40
c. Ölçek İzni.....	41
8. ÖZGEÇMİŞ	42

KISALTMALAR

BPSÖ: Sosyal Anksiyete ölçeği (ÇSAÖ-Y)

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 4.1. Katılımcı cinsiyet ve medeni durum tablosu.....	22
Tablo 4.2. Katılımcı anne ve baba eğitim durumu tablosu	23
Tablo 4.3. Katılımcı gelir algısı tablosu	24
Tablo 4.4 Katılımcı kardeş sayısı tablosu	24
Tablo 4.5. Katılımcı eğitim durumu tablosu	25
Tablo 4.6. Zorunlu göç yaşamış veya göç yaşamamış sosyal anksiyete tablosu	27
Tablo 4.7. Zorunlu göç-yaşamış bireylerin cinsiyete göre sosyal anksiyete düzeyleri	27

EKLER LİSTESİ

- EK 1.** Sosyo-demografik bilgi formu
- EK 2.** Sosyal Anksiyete Ölçeği
- EK 3.** Ölçek kullanım İzini.....
- EK 4.** Özgeçmiş.....

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1 Problem

Göç canlıların yer değiştirmesi gibi bir tanıma sahip olmasına rağmen sosyal bilimlerde çok fazla değışkene sahip olan bir olgudur. Bu olgu bakış açısına göre değışen bir çok sonucu yanında getirebilmektedir. Bilinen en eski insani göçlerden biri olarak kabul edilen kavimler göçü, yaşandığı dünyayı hem sosyo-kültürel hem de ekonomi-politiğini baştan sona değiştirmiştir. Sosyo-kültürel nedenleri ve sonuçları ile ele alındığında kavimler göçü olayı bugünkü dünyada birçok duruma neden olmuştur. Göç olgusu günümüz dünyasının bir gerçeği olarak durmakta Dünya Sağlık Örgütü ve Birleşmiş Milletler bu durumun önemini fark ederek yeni yeni tedbirler ve destekleme programları ile göç yaşanan lokasyonlara müdahale etmektedir.

Ülkemizde göç, Cumhuriyet Dönemi merkez alınırca çok defa yaşanmıştır. Bulgaristan ve Türkiye mübadelesi, 6-7 Eylül olayları sonrası gayrimüslim vatandaşların yurtlarını terk etmesi ve Almanya ile yapılan sosyo ekonomik amaçlı işçi göçleri bu olguya örnektir. Fakat son zamanlarda ülkemiz, Suriye’de yaşanan politik kargaşa ve karışıklığın sonucunda büyük bir zorunlu göç dalgasına ev sahipliği yapma konumundadır.

Göç kuramcısı olan Lee, yaşanan göç olayının, göç edilen yerin kültürel olarak yakınlığının psikolojik sonuçları etkilediğini varsaymıştır. Bu varsayım ırksal ayırım yaşadığımız Suriyeliler ile aramızdaki zorunlu göç ilişkisini açıklamada yardımcı edeceği varsayılabilir.

Göç olgusuna bakış açıları değıştiği gibi tanımlamalar da değışerek, perspektife göre farklılık göstermektedir. Göç anlam olarak, Sosyal Bilimler alt disiplinlerinde farklı tanımlara sahiptir. Bu alt disiplinler göç olgusunu kendi doktrinleri açısından değerlendirerek tanımlamalar yapmaktadırlar. Güven (2015), birey veya grubun özne olduğu somut veya soyut sınırların ötesine yapılan eylemi göç olarak tanımlamıştır.

Akkayan ise (1979) bireylerin hayatlarının devamını sürdürmek amacıyla köy, kasaba, kent gibi yerleşim merkezinden bir başka yerleşim merkezine doğru yapılan toplumsal veya bireysel coğrafi değışim hareketini göç olarak tanımlamıştır.

Sosyolojik tanımlamalar ise; öznenin veya öznenin ait olduğu grubun çeşitli

nedenler sonucunda yer değiştirmesini göç olarak tanımlamaktadır. Sosyoloji göç olgusunu bir süreç olarak ele alıp kendisine bir konu haline getirmektedir (Keesing, 1981).

Birey veya topluluk göçleri birçok farklı neden ve sonuç içermektedir. Dünya’da yaşanan zorunlu göç olayları genellikle sosyo-ekonomik durum, savaşlar, azınlık olma durumu, siyasi ve istihdam politikaları gibi birçok neden sebebiyle gerçekleşmektedir (Şahin, 2015). Bu durum insanlığın toplumsallaşması, merkezi ve yerleşik yaşamı tercih etmesi ile başlamaktadır. Çevresel koşullar öznenin veya grubun temel yaşamsal gereksinimlerini karşılayamadığı süreçte sosyo-ekonomik nedenli zorunlu göç kaçınılmaz bir hal almaktadır (Kaya,2009). Bu durum, zorunlu olan göçün sosyo-ekonomik nedenli olan çeşididir. Aynı zamanda göç, sosyo-ekonomik olduğu kadar politik olayların sonucunda da gerçekleşebilmektedir ve bu zorunlu politik göçler bazen bir travma durumuna dönüşebilmektedir (Aker, Ayata, Özeren, Buran, & Bay 2002).

Birey merkezli bakış açısıyla psikoloji, göç yaşayan bireylerin ve göç fenomeninin Sosyal Bilimlerce anlamlandırılmasına katkı sunmayı amaçlamaktadır (Ferhat, 2011). Psikolojik açıdan zorunlu göç olgusunu ele alırken zamanlaması bakımından da değerlendirilmesi gerekmektedir. Göç sırasında, öncesinde ve sonrasında oluşan psikososyal durum psikopatolojik semptomlar açısından da farklılık gösterebilmektedir. (Çağlayan, Doğan & Özar 2011).

Göç yaşayan bireyin stresli, belirsiz ve kaygılı etmenlerin etkisi altında olması da psikopatolojik açıdan problemlere neden olabilmektedir (Ekşi, 2008). Bu durum aslında tercihi dışında gerçekleşmesi nedeniyle yaşanan zorunlu göç olayını bu açıdan ele almanın gerekliliğini de vurgulamaktadır (Bozkurt, 2000).

Göç yaşanan bölgede sosyal uyum sürecinde de psikososyal açıdan sorunlar yaşanabilmektedir (Bayraktar, 2013). Kitlelerce insanın yer değiştirmesi sonucunda bu insan grupları hem göçe başladıkları hem de vardıkları noktaların sosyo-kültürel yapısını değiştirebilmektedir (Erder, 2007). Bu değişimin tahmin edilebilir olduğu durumlarda ve kaçınılmaz şekilde gerçekleşmek zorunda olduğu zamanlarda bu olayın etkilerini bir nebze hafifletebilmek amacıyla psikolojik destekler sunulmaktadır (Bülbül & Köse, 2010). Bu psikolojik desteklerin öncesinde negatif etkileyen durumları belirleyerek etkisinin azaltılmasına çalışmak fikri, zorunlu göç fenomeninde önemli konuma sahiptir

(Ceylan, 2012).

Göç öncesinde nasıl bir ortamdan göç ettikleri, göç etme nedenleri, göçün ilk anını nasıl tecrübe ettikleri gibi değişkenlerin yanında göç sırasında nasıl bir yolculuk yaşadıkları, bu yolculuk sırasında ve sonrasında yaşanabilecek durumlar hakkında nasıl bir algıya sahip oldukları ve en sonunda göç ettikleri yerde ne bekledikleri, nasıl bir hayat bekledikleri psikolojik açıdan etkilenmeyi bekleyip beklemedikleri, çocuklar ve ailelerinin güvenliğini hiç tanımadıkları bir bölgede, akraba olmadıkları bir insan grubu ile yabancı oldukları bir kültürde yaşıyor olmaları onları nasıl bir duygulanım içerisinde bulduklarını anlamlandırmak göç ve zorunlu göç fenomeni hakkında doyurucu bilgiler sağlayabilme olasılığına sahiptir (Erkan & Bağlı, 2005).

Araştırmanın konusu olan 12-18 yaş grubunda bulunan zorunlu göç olayını tecrübe etmiş çocukların, zorunlu göç yaşamamış çocuklara göre sosyal anksiyete açısından değerlendirilmesidir. Türkiye’de yaşanan son zorunlu göç dalgası olan Suriyeli göçmenler olayı Türkiye’nin ileriki dönemlerinde demografik açıdan değişiklikler yaratacağı öngörülebilmektedir. Yapılmış bu çalışmada sonradan gelişebilecek bu ve buna benzer durumlarda, psikolojik değerlendirebilme yeteneğimize katkı sunabilmesi önemli bir olgu olarak çalışmada yerini almaktadır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, zorunlu göç yaşamış 12-18 yaş çocukların sosyal anksiyete açısından zorunlu göç yaşamamış 12-18 yaş çocuklarında karşılaştırmalı şekilde değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın amacını gerçekleştirmek üzere aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

- Zorunlu göç yaşamış 12-18 yaş çocukların sosyal anksiyete seviyeleri göç yaşamamış çocuklara göre anlamlı şekilde farklılaşır mı?
- Cinsiyetlere göre zorunlu göç yaşamış çocuklar sosyal anksiyete seviyeleri açısından göç yaşamamış çocuklara göre farklılaşır mı?

1.3.Araştırmanın Önemi

Bu çalışmanın önemi; bu coğrafyanın kaderi haline gelmiş olan zorunlu göç olgusunun psikolojik açıdan 12-18 yaş grubu çocuklarında anlamlandırmaya çalışmasıdır.

Bugün yaşadığımız bu büyük ölçekteki göç dalgasını sosyal kurumlara ve demografik yapıya yapacağı etkiyi öngörebilmek, göç dalgasının negatif etkilerini iyileştirme noktasında önemli satır başı konumundadır. Araştırma sonucunda bulguların ışığında oluşturulabilecek bir göç komitesinde göç yaşayan ve göç alan toplumsal grupların birbirleri ile karşılıklı bir şekilde geçirecekleri oryantasyon süreci anlayışını artırarak daha kaliteli ve uyumlu geçmesine yardımcı olunabileceği beklenmektedir.

12-18 yaş çocuğunun hayatını devam ettireceği göç ettiği konuma yönelik uyumu/uyumsuzluğu, kişinin davranış örüntüsünden psikopatolojisine kadar her alanda etkiye sahiptir. Bu çalışma; alanda yapılan bir çok çalışmaya katkı sunarak sosyal anksiyete özelinde değerlendirmelerde bulunulacaktır.

1.4.Araştırmanın Sayıtları

Zorunlu göç, 12-18 yaş çocuklarının psikolojik durumlarına etki eder. Zorunlu göç yaşayan çocukların sosyal anksiyete açısından göç yaşamayanlara göre farklılaştıkları varsayılmaktadır.

1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma İstanbul'a göç eden 12-18 yaş arasındaki çocuklarla sınırlıdır.

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ

ARAŞTIRMALAR

2.1. Türkiye’de Zorunlu Göç Deneyimi

Ülkemizde zorunlu göç en yaygın olarak sosyo-ekonomik nedenlerle yapılmaktadır. Bu göç şekli köyden kente veya tarım işçisi olmak amacıyla yapılan işçi göçleridir. (Martikainen & Özmen, 2010).

20 yy.’ın üçüncü çeyreğinden itibaren hız kazanan bu göç şekli sosyo-ekonomik nedenli olması sebebiyle genelde iş sahası yönüne doğru gerçekleşmektedir. Gelişmekte olan ülkelerin yıkıcı siyasetleri tarım ile uğraşan insanları bu toplumsal olaya mecbur bırakmaktadır (Altuntaş, 2009). Türkiye’de yaşanan sosyo-ekonomik nedenli oluşan bu göç dalgası genelde tarım yapılan şehir ve kasabalardan ülkenin batısında bulunan metropol ve büyükşehirlere doğru gerçekleşmektedir (Başel, 2007).

Türkiye’de zorunlu göç fenomeni deneyimleyen bireyler, bir şekilde bu organize olmayan zorunlu göç olayına bir tepki olarak kendi gelenek, görenek ve yaşam tarzlarını taşıma eğilimindedir (Koyuncu, 2014).

Koyuncu’ya göre (2011) zorunlu göç yaşamış bireylerin göç öncesinde yaşadığı ortamın yaşam şartları bakımından iyiliği sonraki dönemde göç edinilen yere uyum sağlama durumları ile ters orantılı olduğunu belirtmiştir. Oluşan bu göç olayında göç kararı vermek zorunda bırakılan yetişkin bireylerin yanında bu durumu iki kere zorunlu halde yaşamak durumunda kalan çocukların durumu ise daha farklı bir boyutta incelenmelidir. Erken dönemde mevsimlik işçi olarak çalışmak zorunda kalan çocukların kişisel alandan ve öz bakımdan yoksun yaşama şartlarına maruz bırakılması kaygı ve depresyon psikopatolojilerine yatkınlığına neden olduğu bulgulanmıştır (Özbekmezci & Sahil, 2004).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, 2016 yılında 2 milyon 317 bin 814 göç etmiştir. Şehirlerimizden 45’inin göç verdiği, 36’sının ise göç aldığı belirlenmiştir (Başel, 2007).

2.2.Dünya’da Zorunlu Göç

Giderek daha toplumsal ve global bir dünyada yaşamaya alışmak durumundayız. Bu durum da kendine has bir analiz alanı ve perspektifi oluşturmaktadır (Chambers, 1996). Giderek artan bu toplumsal etkilenim alanı domino etkisi ile bağlandığı merkezleri etkilemektedir. Göç olgusu ile birlikte ele alındığında, globalleşme bütün dünya toplumlarında sosyolojik bir karşılık bulmaktadır. Toplulukları baz alan araştırmalarda göç olgusu, karşılıklı olarak etkilenim göstermektedir (Fawcett, 1985). Ülkelerin bakır veya ham maddeye sahip bölgelerini keşfetmeleri orada yaşayan halkın zorunlu göçüne sebep olmuştur. Ham maddeyi edinen dönemin sömürgeci denizcilikte ilerlemiş ülkeleri, gemilerinde hammadde ile beraber o ham maddeyi işleyecek insan gücünü de yanında getirmiştir. Bu insanların yaşadıkları bu acıklı durumu bugünkü davranışlarında gözlemlemek mümkündür (Göktürk, 1996).

Fransanın Afrika kökenli vatandaşları tarihten aldığı bu mirası sürdürmektedir. Paris’in banliyölerinde yaşayan bu azınlık alt kültür toplumu insanları, psikolojik bir toplumsal kabule sahip olmamanın dezavantajlarını bugün hâlâ yaşamaktadır (Kirova, 2007). Ulus kimliğinin üzerine inşa edilen kimlik merkezli politikalar sözde demokratik öğelerle bağdaştırılarak yarı etnosentrik bir yapı oluşmasına neden olmuştur. Bunun büyük örneklerinden olan Fransa örneklemini dinsel bir ayrımla da incelenebileceği için kıymetli bir araştırma örneklemini halini almıştır. Avrupa Birliği kararlarının Fransa üzerindeki bağlayıcılığı yanında alınan serbest dolaşım politikası, ortak para birimi gibi ortaklaşılan konular olmasına rağmen milliyetçi diyalektiğin yok oluşundan söz edilememektedir. Ulus odaklı ayrımların yapıldığı Avrupa’da söylenmese de etnikçi ayrılık yapıdan veya dinsel ayrımlardan da söz edilebilir (Kurban & Yeğen, 2012). Oluşturulması gereken toplumsal bağlar din ya da akrabalık ilişkilerini azımsanacağı veya önemsizleştireceği manasına gelmemekle birlikte bu durumların kendi saygı alanlarını yaratmasına neden olacaktır.

Fransa’da genç zorunlu göç yaşamış göçmenlerle yapılan çalışmalarda, göç durumu, şiddete maruz kalma, kültürel uyum durumu, hayatını yönetememe duygusu, maddi yetersizlik ve eğitim, stres ve psikosomatikleştirme gibi durumlara olan etkisi araştırılmıştır. Çalışma, stres faktörünün, hayatına egemen olamama ve maddi kaynaklarla bağlantılı olduğunu ortaya çıkarmıştır. (Toğrol, 1989). Tüm bu durumlar onları zorunlu bir

yer değiştirmeye itecektir.

Dünya genelinde meşru göçmenlere kıyasla daha az zorunlu göçmen bulunmaktadır. Zorunlu göçmenler, eğitim ve sağlık hizmetlerinden faydalanma açısından kendini savunamayan bir kümeyi oluşturmaktadır.

Göçmenler dünya nüfusu içerisinde, potansiyel bir suç makinesi olarak görülmektedir. Günümüzde dahi toplumdaki tüm problemlerin asıl nedeninin adeta göçmen olduğunu düşünen birçok ülke bulunmaktadır (Wallerstein,1965). 11 Eylül 2001 saldırısına bakacak olursak Müslüman kökenli göçmenlerin potansiyel suçlu olarak görüldüğünü anımsayabilmekteyiz. Bu tutum, ABD’de göçmenler ve yerel halk arasındaki gerilimi yükseltmekten başka bir işe yaramamıştır (Wallerstein & Smith, 1992).

Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi’nin yaptığı bir çalışma, 2010 yılı verilerine dayanarak, dünyada yaklaşık 214 milyon insanın doğdukları ülkeden başka bir bölgede yaşadığını göstermiştir (Aker, 2010) Politik durumu içeren göçlerin ve bunun yanında sosyo-ekonomik göçlerin dünyada nasıl bir hareket dalgası oluşturduğu, bu dalgalanmaların diğer bölgelerde nasıl benzeşmelere sahip olduğu ve bu benzeşimlerin nasıl bir ilişkide açıklanabileceğini anlamlandırmak büyük önem arz etmektedir (Timotijevic & Breakwell, 2000).

2.3.Göç ve İnsan

Göç ve insan tarih boyunca farklı nedenlerle ve farklı zamanlarda yan yana yürümek zorunda kalmışlardır. Göç fenomeninin içerisinde bir insanı tasvir etmek aslında psikolojik bir kaosun içersinde olma durumu ile eş değer bir konum kazanmaktadır. Göç olayının öznesi konumundaki insan aynı şekilde göç olayından direk olarak etkilenmektedir (Karabulut & Polat, 2007). Göç yaşayan insan grubu içerisindeki çocuklar, göç ve travma durumunu dolaylı olarak tecrübe etmektedir. Çocuklar bu ve buna benzer travma durumlarında ebeveyn algılayışından etkilenmektedirler. Ebeveyn travmatik olayı nasıl işliyorsa ondan uyarıcıyı alarak bir nevi modelleyerek algılamakta ve davranışta bulunmaktadır (Özden, 2011).

Göç sonrasında uyum sorunu çeken aile yoluyla etkilenen çocuk aynı zamanda

ailenin bozulan yapısı yoluyla da iki kere negatif etkilenmektedir (Palabıyık & Koç, 2007).

Sözü edilen aile-içi sorunlar çocukların benlik imgelerinde bozulmalara ve sıklıkla depresyona neden olmaktadır. Çocuklarda bu dönemde oluşması beklenen kimlik gelişimi de olumsuz etkilenmektedir (Demirel, 2014).

Çocuklara ek olarak göçten büyük ölçüde etkilenen bireyler kadın göçmenlerdir. Özellikle göçün ilk dönemlerinde duygusal bir boşluk yaşayan göçmen kadınlar, zamanla yalnızlık hissiyle yüzleşmektedir (Aktay, 1999). Araştırmalara göre göçmen kadınlar, kadın ve göçmen olarak iki kere yük altında kalmaktadırlar. Göçmen kadınların çalıştıkları işler daha düşük ücretli ve kalıcı olmayan işler olmaktadır (Emgili, 2009). Kendilerine iş istihdamı sağlanmayan göçmen kadınlar, mecburen kalitesiz, iş sağlığı ve güvenliğinin ikinci planda olduğu, ruhsal ve fiziksel istismara göz yumulan işlerde çalışmaktadırlar (Aslan, 2015).

Nedenleri bakımından farklılaşan zorunlu göç, en şiddetli şekilde savaş yaşanan coğrafyalarda yaşanmaktadır (Kirişçi, 2000). Göç olgusunun büyük nedenlerinden biri olan “savaş” durumuna maruz kalan insanların öngörülemez gelecek durumları ile karşı karşıya kalmaları, onların kaygı seviyelerinde artış meydana getirmektedir (Naff, 1994). Göç ederken veya göç sonrasında bu bireylerin yaşadıkları psikolojik ve fiziksel kayıplar psikopatolojik bir temel yaratmaktadır (Şahin, 2015). Göç esnasında ise çocukların ebeveyninden ayrılmak, fiziksel ve sözlü şiddete maruz kalmak, yetersiz gelişim koşullarına sahip yerlerde yaşamak (toplama kampları gibi), yetersiz beslenme, gelecekle ilgili belirsizlik gibi durumlar ile karşı karşıya kaldıkları tespit edilmiştir (Özden, 2013). Göç sonrasında ise göç eden grubun uyumu ile ilgili güçlükler, yeni bir dil ve yabancılaşma, farklı kültürel uyum olarak sıralanmaktadır (Palabıyık & Koç, 2007).

Zaman değişkenini göz önüne alarak göçü ele aldığımızda “mevsimlik göç” ve “daimi göç” olmak üzere iki farklı göç tipi karşımıza çıkmaktadır. Mevsimlik göç, göç edilen bölgenin ekonomik faaliyetinin yoğun olduğu zamanlarda, bireylerin kendi bölgelerinden gelecek döneme kadar ayrılp, diğer bölgelere çalışmaya gittikleri göçler olarak tanımlanabilmektedir (Emgili, 2009). Burada önemli olan nokta, göçmenlerin

gittikleri bölgede ne kadar süre kalacaklarının belirli olmasıdır. Daimî göçe bakıldığında ise göçmenler belirli bir süre ile kısıtlı değildir, gittikleri bölgeye yerleşme arzularıyla gerçekleştirilen bir yer değiştirme mevcuttur (Özden, 2011).

Göç hareketinin yönünün, dört farklı tür olarak meydana geleceği değerlendirilmektedir.

Nüfus hareketinin yönüne göre göç tipleri şunlardır:

- Kırsaldan – Metropole
- Metropolden – Metropole
- Metropolden – Kırsala
- Kırsaldan – Kırsala

Göç şeklinde gerçekleşmektedir.

Göç araştırmalarında, göç yaşayan bireylerin sosyal psikolojik açıdan göç etmeden önceki yerleşim alanlarında insanların ne gibi davranışları ve psikolojik durumları sahiplendikleri belirlenerek, göç edilen yerleşim alanında değişen davranış kalıplarının sebeplerini araştırarak, bu sebeplerin nasıl bir kaynağa dayandığı belirlemeye çalışılmaktadır (Tuzcu, 2008). Bireyin kendi toplumsal yapısı içerisinde bütün düzeni sağlamış ve bu toplumsal yapının içerisindeki her bireyle sağlıklı düzeyde özdeşim kurmuş bir topluluk gerekir (Başel, 2003). Bu bireylerin topluluk işlevi bakımından yargıları, örfleri, adetleri, kültürel bir çok davranış kalıpları olduğu varsayılabilir (Akkayan, 1996).

Dışarıdan gelen bir otoritenin sonucu olarak (devlet, illegal yapıların) bu toplumsal yapının bozulma amacı güdülmesi ve bunun bir sonucu olarak yaşanacak göçün bu kültürel yapı içerisinde hangi davranış kalıplarını göç ettikleri yerlere taşıyacaklarını, hangilerinde asimilasyon veya değişime uğrayabilecekleri olgusu göçün nasıl bir sistematik sosyal yapı ile işlendiği ile ilişkilidir (Tekeli, 2008). Hipotezde üstünde durduğumuz değişkenlerden biri olan göç daha çok oluşum bakımından otorite yönüyle yapılan baskı sonucunda gerçekleşmektedir ve bu kriterde yaşanan göçlerde özellikle göçü yaşayan toplumlarda, toplumsal davranışlar oluşmaktadır (Şahinbaş, 2007). Bu davranışlar zorunlu göç eden çocuklarda sosyal uyum bozuklukları yaşatır (Sır, Bayram & Özkan, 1998).

2.4.Mülteci ve Göçmen Olmak

Mülteciler, ülkelerini terk etmek mecburiyetinde kalmakta ve bunu istememektedirler. Mülteciler ile gönüllü göçmenlerin arasında gözden kaçırılmaması gereken önemli bir detay vardır. Gönüllü göçmenlerin ülkeleri kendilerine bir koruma sağlarken mültecilerin böyle bir imkanları bulunmamaktadır (Zübeyit & Bayraktar, 2008). Buna ek olarak gönüllü göçmenler henüz gelişmiş olan ülkelere göç etmekteyken mültecilerin çoğunluğu gelişmekte olan ülkelerde yaşamaktadırlar (Yüzleşmek, 1999)

Sığınmacı kavramı, mülteci olarak kabul edilmek üzere bekleyen bireyler için kullanılmaktadır. Günümüzde dünya üzerindeki mülteci ve sığınmacı sayısı oldukça fazla olmakla birlikte bu kesimin yarısını kadınlar oluşturmaktadır. Sığınmacı ve mülteciler ekonomik, sosyal, eğitim ve diğer birçok alanda büyük zorluklarla yüzleşmektedirler (Türkdoğan, 2007).

Aile ve sosyal çevreden ayrılma, alışkın olmadıkları bir kültürel ağa ayak uydurma çabası, dil problemleri, gelecek stresi ve bunun gibi birçok sorun zorunlu göçmenler açısından büyük önem arz etmektedir (Yörük, 2009). Tüm bu durumlar kadın ve çocuk zorunlu göçmenler için daha büyük bir problem oluşturmaktadır. Kadın ve çocuk zorunlu göçmenler fiziksel, ruhsal ve cinsel istismara uğramak ve insan ticareti mağduru olmak bakımından daha çok risk altındadırlar. Literatüre bakıldığında sığınmacı ve mülteci kadın veyahut çocuklarda, beslenme bozuklukları, anemi, sıtma, solunum yolu enfeksiyonları, istenmeyen hamilelikler, depresyon, kaygı bozukları, post-travmatik stres bozukluğu sıklıkla görülen rahatsızlıklardır (Timotijevic & Breakwell, 2000).

Göçün bireyler üzerindeki psikiyatrik etkileri çok eski tarihlerde de araştırılmaktaydı. Modern psikiyatrinin kurucularından olan Emile Krapelin'in 'kökten kopma sendromu' bunun önemli kanıtı olmaktadır. Göç psikolojisini anlamlandırmak için göç öncesi, göç ve göç sonrası safhaları iyi bilinmelidir çünkü bu üç safha her grup ve birey için farklı olmaktadır. Zorunlu göçler birçok psikolojik travmaları beraberinde getirmektedir. Göçmenler bağlandığı muhiti, yaşam alanlarını, kendi evlerini, arkadaş çevrelerini ve komşularını kaybetmektedirler. (Sjaastad, 1962). Zorunlu göçmen kendini tamamen farklı bir lokasyonda bulmaktadır. Elinde avucunda ne varsa kaybeden

göçmende bu durum ister istemez psikolojik bir travmaya dönüşmektedir.

Kendini birdenbire belirsiz bir durumun içinde, hiç bilmediği bir yerde bulan göçmenin kişiliği darbe alabilir. Hayatı anlamsızlaştırır ve bu da beraberinde ağır bir depresyonu getirmektedir (Chrysochoou, 2004). Bu göç hareketi kendini duygusal travma veyahut kültür şoku şeklinde de gösterebilmektedir. Farklı bir bölgede büyümüş ve yetişmiş olan göçmenin, geçmiş yaşamında oluşmuş uyum mekanizması, yeni çevre için geçerli olmamaktadır. Göçmenler, kendi insanlarıyla iletişim kurmaya ve belirli bir biçimde tepki vermeye alışmıştır oysa göç ettiği bölgede daha farklı bir kültürel çevreyle karşı karşıya kalmaktadır ve çok fazla dikkatten rahatsızlık duyarak bir takım şeyleri yanlış yaptığını düşünmeye başlamaktadır. Bu durum belki de epeyce sürecek olan kültür şokunun belirtileridir (Orhan & Çoşkun, 2016).

Göçmen, yeni çevreye adapte sürecini sonlandırdıktan sonra zamanla şoku atlatabilmektedir. İçinde bulunduğu bu farklı kültür yapısını ve yeni çevresini kabul etmeye hazır duruma gelmektedir. Kültür yapısı olarak birbirine yakın olan ülkelere göç eden göçmenler için ise uyum süreci daha hafif bir şekilde atlatılabilmektedir. Bunlara ek olarak uzun süre korku, kendini vatanında hissetmeme, yalnızlık duygularıyla boğuşan ve bu duyguların giderek yoğunlaştığı ve arttığı göçmenlerde psikoz oluşabilmektedir (Aker, 2006). Göçün psikolojik etkileri bireylere veya gruplara göre değişmektedir ve buna bağlı olarak farklı etkilenme düzeyleri oluşmaktadır (Castles, De Haas & Miller, 2013). Bu bağlamda, aileler, küçük çocuklar ve yaşlı bireyler için göçmenlik diğer göçmenlere kıyasla daha zor ve problemlidir. Bu kategorideki bireyler çevreye uyum göstermekte ve yeni arkadaşlar edinmekte zorluk çekebilmektedirler (Aker, 2006). Çocuk göçmenler, göç ettikleri ülkelerde birtakım sebeplerden ötürü eğitimden yoksun bırakılır ise gelecekte en büyük sıkıntıyı çekecekleri aşikârdır.

Göçmenlerin fiziksel ve ruhsal durumları, göç ettikleri bölgelerin coğrafi faktörlerinden de etkilenebilmektedir. Bunlara ek olarak göçmenlerin göç ettikleri bölgedeki yerel halk tarafından düşmanca bir tavırla karşılanmaları, aşağılanmaları ve hor görülmeleri yalnızlaşmalarına, geçimlerini sağlayacak geliri elde edememelerine sebebiyet verebilmektedir. Tüm bu olumsuz etmenler de göçmenlerde toplumdan soyutlanma ve geri çekilmeye sebep olabilir. Bu oldukça tehlikeli olan durumun, göçmenlerin psikolojisinde birtakım tahribatlar yaratacağı aşikârdır (Arı, 1995). Öte yandan buldukları ortamlardan

dışlanmaları ve ötekileştirilmeleri onların saldırgan bir tutum içerisine girmesine sebep olabilmektedir. Bu sebeple göçmenlerin ikinci sınıf insan muamelesi görmeleri bu durumda onların psikolojisinde oldukça derin yaralar bırakması olasıdır.

Kendi kültüründen uzak bir bölgeye göç etmek zorunda kalan göçmen çocuklar, eğitimlerine devam etseler dahi akranlarıyla iletişimde olamayacakları için (aynı dili konuşamadıklarından ötürü) kısa süreli de olsa psikolojik bir travma yaşamaktadırlar. Bu çocukların ileride asosyal bireyler olma ihtimalleri göç yaşamamış çocuklara kıyasla daha yüksek olmaktadır. Göçmen ailelerin evlerinde bulunan gergin ortam, çocukları da mutlaka olumsuz etkilemektedir. Diğer çocukların göçmen çocuğu soyutlaması, ekonomik olanaklar sebebiyle istediğini alamama ve diğer birçok sebep göçmen çocuğun başlıca sorunları içerisinde olmaktadır (Aker, 2006).

Bunun dışında göçmen ailenin ekonomik şartlarının yetersizliği sebebiyle çok küçük yaştaki çocuklarını dahi çalıştırmak durumunda kalması en büyük problemlerden biri olarak nitelendirilmektedir. Okulunda dışlanan göçmen çocuk, ortama yabancı olmanın verdiği eziklik duygusu ile toplumdaki kopmakta ve içine kapanmaktadır. Bu durumda kendini suçlamakta ve psikolojik sorunlarıyla baş edemeyecek düzeye gelmesine sebep olmaktadır (Aker, 2006). Eğitimdeki eksikliği ve dil yetersizliği nedeniyle gelecek hayallerini gerçekleştiremeyeceğini düşünen bu göçmen çocukların suça yönelme olasılığı oldukça yüksektir.

Benlik ve aidiyet olguları dünyadaki göçmenlerin en büyük problemleri arasındadır. Bazı göçmenler, benlik ve aidiyet kavramlarını kaybedecekleri korkusuyla hareket ederek ulusal değerlerine yönelmektedir. Vatan ve millet özlemi bazı göçmenlerde ileri boyutlarda seyrederek bu bireylerde ciddi psikolojik rahatsızlıklar oluşmasına sebebiyet vermektedir. Bu tür hadiseler geçmiş dönemlerde İsviçre’de yaşanmış olduğundan literatüre ‘İsviçre hastalığı’ olarak kaydedilmiştir (Palabıyık & Koç, 2007).

Grinberg göçü psikanalitik açıdan yorumlamıştır. Göçmenin güvensizliğinin sebebini, bilinmeyenle karşılaşma anksiyetesi ve bu anksiyeteye eşlik eden regresyon olarak nitelendirmişlerdir (Grinberg & Grinberg, 2004).

Regresyon göçmenin kendisini biçare hissetmesine, karşısına çıkan fırsatları

avantaja çevirememesine neden olmaktadır. Korku ve anksiyetesini azaltacak bireylerin arayışı içerisinde girmektedir. Bu durumu yalnız bırakılan bir bebeğin bakım verenini aramasına benzetmişlerdir. Bunlara ek olarak yeni bir çevreye giren göçmen, ortama ayak uydurabilmek adına kendi mevcudiyetinden ödün vermek durumundadır. Eğer göç ettiği bölge ile eskiden yaşamış olduğu bölge arasındaki fark fazla ise bu ödün verme durumu daha keskin olabilmektedir (Grinberg & Grinberg, 2010). Göçmenin kendi mevcudiyetinden ödün verme ve vazgeçme durumu içsel çatışmalara yol açmaktadır. Bir yarı yeni ortama uyum sağlama isteği içerisindeyken, diğer yarı mevcudiyetini koruma taraftarıdır. Tüm bu çatışmalar göçmenin iç dünyasında bir yabancılaşma ve karmaşa yaratmaktadır. Bu çatışmaya bağlı olarak yalnızlık, depresif eğilimler artmaktadır.

Göçmen bu çatışmalarla baş edemeyecek duruma gelirse psikosomatik bozukluklar ortaya çıkmaktadır. Sindirim sistemi bozuklukları, göç olgusunun henüz hazmedilemediğinin bir göstergesi olabilmektedir (Grinberg & Grinberg, 1999).

Bu bağlamda Eski Filistin halkı iyi bir örneklem teşkil etmektedir. Eski Filistin'in mevcudiyetinin sona erdiği 1948 mağlubiyeti, Filistin kolektif hareketinin yapı taşlarından biri olarak hafızalara kazınmıştır. 1948 ve 1967 mağlubiyetleri Filistin'de bulunan her kategoriden, dinden ve sosyal ekonomik sınıftan insana nüfuz ettiğinden beri bu kayıp, müşterek millî yazgı anlamını taşımaktadır (Farsakh, 2005). Yaşam mücadelesi verdikleri vatanlarından can güvenliği sebebiyle ivedi bir şekilde ayrılmak durumunda kalan ve göç yoluna çıkan Filistinliler, ülkelerine ait birçok şeyi de arkalarında bırakmak mecburiyetinde kalmıştır. Harp sebebiyle vatanlarını terk etmek zorunda kalan ve bir daha geri dönemeyen Filistinlilerin çoğu, ilk olarak tabiki komşu ülkelere göç etmiştir (Kümbetoğlu & Karagöz, 1998). Sıkıntılı ve bir hayli zor olan bu göç yolunda Filistinliler nadiren taşıt kullanmışlar, genellikle yürüyerek ilerlemişlerdir. Günlerce, haftalarca belki de aylarca devam edebilecek bu yolculukta göç edilecek bölgenin yakın mesafede olması bu ülkelerin tercih edilmesinde önemli rol oynamaktadır. Yakın ülkelere göç edilmesinde etken olan diğer bir unsur ise göç edilecek yakın ülkede bir tanıdığın ya da akrabasının yer aldığı ilişkiler ağının mevcudiyetidir (Koçak & Terzi, 2012).

2.5.Göç Kuramları

Zorunlu göç olgusu bir şekilde ebeveyni, bakım vereni ve toplumsal sosyal çevresi

tarafından çocuğu etkilemektedir. Brener'in bahsettiği çevresel etki, çocuğun psikolojik durumunu somutlaştırmaktadır. Brener'in kuramı çerçevesinde bir bakış açısı olarak sosyal politikaların, kültürel kurumların ve sosyal çevrenin ortaklığında yetişen ve gelişen bir çocuğu özne olarak kabul etmektedir. (Bronfenbrener, 1991).

Bu makro bakış acısıyla yapılan bir etki tanımını bizi daha özel ve spesifik açıklayıcı kuramlara yöneltmektedir. Göç kavramını işleyen Ravenstein'in Göç Yasaları ve Farr'ı Kaotik Göç tanımlaması birbirlerine göç konusunda karşıtlık oluşturmaktadır. Farr'a göre göç, kaos ve karmaşaya sahip bir sosyal olgudur fakat Ravenstein ise göçün yasalara sahip ve bir kurala bağlı olarak gerçekteştiğini söylemiştir. (Ravenstein, 1885). Ravenstein'a göre mesafe açısından uzak mesafeli göçler, kısa mesafeli göçlere nazaran daha yaygındır. Ravenstein'in 1885 yılında yayımladığı çalışmasının, göç olgusunu konu alan ilk kaynak olduğu literatür tarafından kabul edilmektedir. Sonraki dönemde göç olgusunu işleyen bütün kuramcılara yol gösteren bu çalışma, bu yönüyle oldukça değerlidir. Ravenstein teoreminde, sanayileşme ve kentleşme durumlarını konu edinmiştir. 19 yy. İngilteresinde hızlanan sanayileşme durumu ve insanların sosyo ekonomik beklentileri, kademeli bir göç olgusunu yaratmıştır.

Sosyo-ekonomik nedenle yapılan bu göçler bu durumu ile de kısmi olarak zorunlu göç konusu içerisine alınabilir. Ravenstein bu göç dalgasını konu olarak yayımladığı çalışmasında göç yasalarını kurgulamıştır.

Göç ve mesafe: Göç yaşayan insanların, genellikle kısa mesafelerde yapılan göçleri tercih etmekte olduğu belirlenmiştir. Bu durumda göç edilen yerde yeni bir göç dalgasının oluşması olasılığını ortaya çıkarmaktadır. Ravenstein 19 yy. İngilteresinde özne olarak aldığı göç dalgasında gelişen sanayi bölgelerindeki nüfusun yoğunluğunun belirleyici bir kriter olduğunu varsaymıştır.

Göç ve basamakları: Sanayileşme sonucunda görece gelişen merkezlerdeki insanlar, bir şekilde sosyo-ekonomik kaygılar ile kente doğru bir göç dalgası yaratmaktadır. Sanayileşen kentlerin çevresinde yerleşimin daha seyrek olduğu bölgelere yerleşen göçmenler bu şekilde göç olgusunu sonlandırmaktadır fakat sanayileşen kentlere göç eden göçmenlerin seyrettiği yaşam alanlarını, daha uzaktan gelen göçmenler tarafından doldurularak kademeli bir göç olgusu sonuçlandırmaktadır. (Ravenstein, 1889).

Sanayileşmiş kente yaklaştıkça sosyo-ekonomik bir refah kazanılır algısının yaygınlaşması sonucunda ülkenin tamamında bir göç algısı yaygınlaşmaktadır. Ravenstein, bu durum özelinde düşünerek kademeli bir göç tanımlamıştır ve bunu bir yasa olarak varsaymaktadır. Mesafe odaklı tanımlaması da bu kademeli göç durumunun destekleyicisi olarak tanımlanmaktadır. (Ravenstein, 1889).

Yayılma ve emme süreci: Ravenstein göç kavramını yayılma ve emilme yasası ile devam ettirmektedir. Sanayileşen kentin iş gücü ihtiyacı göç sayesinde karşılanmış ve bu sayede bir emilme yaşanmıştır fakat kentin merkezine yakın lokasyonların istihdam açısından tamamlanması ile de kent ve insanlar sanayileşen kentin çevresine yayılma eğilimi göstermektedirler (Ravenstein, 1889).

Göç zincirleri: Ravenstein'a göre göç almak ve göç vermek karşılıklı işleyen ve birbirini besleyen iki fenomendir. Bu nedenle zincirleme bir reaksiyon ile ilerlediği ve kademeli geliştiğini varsaymaktadır.

Doğrudan göç: Ravenstein, uzun mesafeli göç tanımını ilk dört yasasından ayrı olarak ele almaktadır. Bu yasaya göre ekonomik kaygılar ile yapılan uzun mesafeli göçler, direkt olarak sanayileşmiş kentlere yapılmaktadır.

Ravenstein göç olgusunu ele alırken ikiye ayırarak ele almaktadır. İlki kademeli ve kısa mesafeli olan göç, diğeri ise uzun mesafeli ve direkt olarak sanayileşmiş kente yapılan göç şeklindedir (Ravenstein, 1876).

Kır kent yerleşimcileri farkı: Ravenstein kentli toplumun ve kırsaldan göç eden toplumun göç sonrasında nasıl bir demografik durum içerisinde olduğunu incelerken, kente yapılan göçlerde kentli nüfusun yerinden edilme durumunun kırsaldan kırsala yapılan göçlere göre daha az olduğunu belirtmiştir.

Kadın erkek farkı: Ravenstein bu yasayı cinsiyet ile ilişkilendirmiştir. Bu yasanın açıklamalarına göre kadınların erkeklere göre daha fazla göç etmeye meyilli olduklarını ve erkeklerin fiziksel dayanıklılığı nedeni ile uzun mesafeli göçlere daha fazla eğilim gösterdiklerini varsaymıştır. (Ravenstein, 1876).

Göç olgusunu somutlaştıran bir başka kuramcı olan Lee, 1966 yılında kurguladığı

göç teorisi ile Ravenstein'in çalışmasına atıfta bulunmuştur. Everett Lee kuramını itme ve çekme durumları üzerine kurgulamıştır. Göç ile ilgili itici ve çekici değişkenlerin olduğunu belirlemiştir. Lee'nin itme ve çekme kuramında belirlediği gibi göç veya göç öncesi konumda bir takım faktörler beklenmektedir. Bu faktörler bütünlük içerisindedir. Lee, bu faktörleri itici ve çekici faktörler olarak nitelendirmekte olup dört temel faktör belirlemektedir. Bunlar;

- Yaşanan yerle ilgili faktörler,
- Gidilmesi düşünülen yerle ilgili faktörler,
- İşe karışan engeller,
- Bireysel faktörler

Lee'nin oluşturduğu itme ve çekme kuramının bileşenleri olarak bulunduğu yerdeki olumsuz durumların itme etkisi ve göç edilecek yerdeki olumlu durumların çekme etkisi olarak bir göç tanımlaması yapmaktadır. Bu faktörler izafi bir değere sahiptir. Bu kuramda negatif ve pozitif olarak belirlenen durumlar cinsiyet, eğitim, ırk gibi etkenlere göre farklılık göstermektedir (Lee, 1966). Göç eden örnekleme belirlemek ve katılımcıları çok boyutlu sosyal bir gerçeklik ile analiz edebilmek önemli bir durum teşkil etmektedir. (Lee, 1966).

Göç olgusunun konusu içerisinde yeralan bir diğer kuramcı Petersen'dir. Petersen'a göre göç eden kişileri aynılaştırmanın bir hata olduğu ve göç olgusunu da sıradanlaştırmanın anlamsız olduğunu varsaymıştır. Petersen' göre "eğer her insan aynıysa neden bazıları göç ediyor da bazıları göç etmiyor" dur. Petersen Lee'nin itme ve çekme faktörlerini inceleyerek nedenlerini araştırmıştır. Petersen, tarih merkezli bir bakış açısının önemine vurgu yaparak, itme ve çekme faktörlerinin zaman içinde niteliksel olarak birbirleri ile yer değiştirebileceğini vurgulamıştır (Petersen, 1958). Ekonomi ve göç arasındaki sıkı ilişkiyi belirlemiş ve incelemiştir. Bu nedenle toplumsal ekonomiyi iyi analiz etmenin sosyo ekonomik temelli zorunlu göç olgusunu anlamlandırmak için büyük önem arz etmektedir. Ekonominin kişilerin yaşadığı lokasyonda farklılık göstermesi beklendiği gibi o toplumun bütün bireylerini etkilemekte ve farklı reaksiyonlara sebep

olmaktadır. Petersen, beş farklı göç tasvir etmiştir (Petersen, 1955).

İlkel (primitive) göçler: Göç yaşaması muhtemel bireylerin kuraklık ve kıtlık gibi durumlarda zorunlu şekilde asgari ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılan göçler olarak kriteri edilmektedir. Bu durumun Lee'nin itme etkisiyle gerçekleştiğini varsaymıştır (Petersen, 1958).

Zoraki (forced) ve yönlendirilen (impelled) göçler: Zoraki göç aslında araştırmanın konusu içerisinde değişken olarak belirlenmiş önemli bir olguyu tasvir etmektedir. Petersen'a göre otoritenin zoraki yönlendirmesi ile oluşan bu tip göçlere örnek olarak nazi almanyasında yaşanan yahudi göçleri örnek gösterilebilir. Bu göç tipinin kesinlikle diğerlerine göre daha organize olmayan bir göç olduğu kabul edilmektedir (Petersen, 1955).

Serbest (free) göç: Bu göç tipinde ise göç eden bireyler üzerinde belirlenmiş bir baskı yoktur ve bu tip bireylerin göç şekilleri daha çok bireysel bir şekilde gerçekleşmektedir. Toplumsal bir durum arz etmemektedir. Yapılan iş görüşmeleri veya ihtiyaç dahilinde sağlık problemleri nedeni ile yapılan göçler de bu kategoride yer almaktadır (Petersen, 1955).

Kitlesel (mass) göç: Petersen'a göre, dünyanın globalleşme çabalarının sonucunda göç olgusu da bu durumdan etkilenmiştir. Bu durumun sonucunda büyük kitlesel göçlerde lider pozisyonlarında olan kişilerin edindiği pozitif göç tecrübelerinin duyulması ve pozitif algının yaratılması büyük kitlesel göç dalgalarına neden olmuştur. (Petersen, 1958).

Toplum bilimci Stouffer tarafından kurgulanan Kesişen Fırsatlar Kuramı'nda göç eden bireyleri kuramının merkezine alınmaktadır. Stouffer çalışmasında, Cleveland çalışma evreni olarak belirlemiştir. Stouffer evlerinden edilen bireyleri konu olarak onlardan bir data havuzu oluşturmuştur. Kuramın önemli noktaları Lee'nin tasvir ettiği itme ve çekme etkisinin yanında mesafeyi de araştırmıştır. Mesafe değişkenini diğer değişkenlerden bir adım öne alarak incelemiştir.

Stouffer, göç olgusunun hedefinin belirlenmesinde çekme etkisinin diğerlerinden daha belirleyici olduğunu bulgulamıştır (Stouffer, 1960). Belirlenen

mesafenin uzaklığı, çekme etkisi ile ilişkili olarak belirlenmiştir. Eğer hedeflenen iki lokasyonda eşit veya yakın çekme etkisine sahip ise mesafe ancak bu durumda belirleyici bir nitelik kazanabilmektedir. Bu parametreler göz önünde bulundurulduğunda sanayileşmenin gerçekleştiği kentlerin cazibesi çekme etkisi ve mesafenin yakınlığı bakımından doğru orantılıdır (Stouffer, 1960).

Merkez ve çevre kapitalist ağlarının yarattığı algı, çevrede nüfus hareketliliklerine neden olmaktadır. Zolberg, göçlerin çevreden merkeze yöneldiğini varsaymıştır. Abadan-Unat da Zolberg gibi göç ile ilgili benzer fikirlere sahiptir. Abadan-Unat “Dünya Sistemleri Kuramı’na göre uluslararası göç, kapitalist gelişmenin neden olduğu kopma ve yer değiştirmelerinin doğal sonucudur (Abadan-Unat, 1977). Kapitalist ekonomi Batı Avrupa, Kuzey Amerika ve Japonya’daki merkezlerden giderek daha geniş halkalar hâlinde yayıldıkça dünya nüfusunun giderek büyüyen kısmı dünya pazar ekonomisine dâhil edilmektedir (Zolberg, 1989). Çevre bölgelerdeki toprak, hammadde ve emek dünya pazarlarının denetimi altına girdikçe göç akımları oluşmakta, bunların önemli bir kısmı dış ülkelere doğru yönelmektedir.” demiştir (Zolberg, 1992).

Göç sistemleri kuramı ekonomik ve politik merkezli bir kuramdır. İki ülkenin göçmen takası şeklinde de gerçekleşen göç olgusu zincirleme bir reaksiyona neden olmaktadır. Bu durum uzak veya yakın mesafeli göçler şeklinde gerçekleşebilir. Yakın mesafedeki göç örneği olarak Meksika ve Amerika göç olayı söylenebilirken, Batı Afrika ve Fransa’daki uzak mesafeli göç örneği teşkil etmektedir.

Göç sistemleri kuramına göre göç ilişkisi içerisinde olan ülkeler birbirleri ile göç ilişkisi dışında ilişkiler içerisinde olmaları gerekmektedir. Askeri, ticari, kültürel, mali olabilmektedir. Amerika, Meksika ve Türkiye, Almanya gibi ülkelerin arasında ihtiyaç olan ucuz iş gücü nedeniyle göç süreci yaşanmıştır. Amerika ve Kore, Vietnam’la olan göç ise askeri işgal ile ilgilidir (Zolberg, 1990).

Her göç kendi karakteristik özellikleri ile var olmaktadır. Bu nedenle hem kendi özellikleri ve oluşumu içerisinden bakıp hem de multidisipliner bir bakış açısı ile tanımlamalarda bulunmak gerekmektedir (Faist, 2000). Büyük sosyolojik ve sosyal psikolojik açıklamalara sahip olan göç olgusu, çok çeşitli değişkenler ve değişken kümeleri ile etkileşim içerisinde olduğundan tanımlanması veya çalışılması zor bir

araştırma öznesi durumundadır. Bu değişkenlerin oluşturduğu etkiler, göç ve göçmen münasebeti çerçevesinde geniş bir bakış açısı gerektirmektedir (Faist, 2008).

2.6.Zorunlu Göç ve Sosyal Anksiyete

Göçmenler ile yapılan psikolojik araştırmaların psikolojik etkilenimleri, depresyonlar, donakalımlar ve endişelerinden daha çok göç olgusunun göçmendeki karşılığını konuşmaya ve irdelemeye eğilimlidir (Kaya & Işık, 2014). Bu tür araştırmalardaki çelişkiler, göç etme kararını vermek zorunda olan kişinin sorumlu olduğu kişilerle beraber gerçekleştirdiği bu fenomeni neden seçmek zorunda olma durumudur ve bu durum göç psikolojisini de değiştirmektedir (Özen, Antar, Özbulut, Altındağ & Oto 2001). Daha iyi bir hayat standardı, azınlık veya alt grup dezavantajlarından kurtulma isteği, savaş ve bir çok sosyo-ekonomik veya psikolojik durum bu eylemin nedenini oluşturarak sonucunda yaşanacak psikolojik durumu da değiştirmektedir.

İnsan sosyal bir fenomendir. Yaşamını devam ettirebilmek için diğer bireylerle etkileşim içine girmek durumunda olan insan için göç durumunda bu durum hiç de kolay olmamaktadır. Bu sosyal olma ve günümüzde sosyalleşme olarak nitelendirilen durum bazı bireyler için oldukça zahmetlidir (Hazan, 2012). Sosyal anksiyete ile karşı karşıya kalan bu bireylerin en büyük kabusu kalabalık ortamlardır. Anksiyetelerinin büyük çoğunluğunu toplum içerisinde küçük düşme ve hor görülme oluşturmaktadır (Kaya, 2009). Genellikle bu anksiyete büyüyerek bireyin gündelik hayatını olumsuzluklarla çevrelemeye başlamaktadır (Kaygalak, 2009). Sosyal anksiyete, sosyal fobi veya sosyal kaygı olarak literatürde yer edinen bu olguları araştırmamızda ayrıntılı şekilde ele alacağız. Anksiyete, evrendeki tüm canlı varlıklar tarafından hissedilen korku hali olarak tanımlanabilmektedir.

Anksiyete halinde birey kendini tedirgin hisseder fakat bu huzursuzluk durumuna kanıt olabilecek hiç bir şey bulunmamaktadır. DSM-V sosyal anksiyete bozukluğunu bireyin tanımadığı insanlarla karşılaştığında kendini oldukça rahatsız hissettiği, korktuğu durumlar ile yüzleştiğinde, yetişkinler için panik atakların, çocuklar için ise ağlama, boşalma, stupor veya katotoni gibi davranışların oluşabileceği fenomen olarak tanımlamaktadır (Tunç, 2015). Bedende meydana gelen bu hareketlilik bireyi daha da rahatsız ederek onu bu durumu saklamaya itmektedir. Vücuttaki en belirgin değişiklikler

arasında terleme, çarpıntı ve seyirme sayılabilmektedir. Yetişkin bireyler anksiyetelerinin yersiz ve manasız olduğunu bilirken, çocuklar için aynı farkındalık söz konusu olmamaktadır (Dilbaz, 2000).

“Sosyal anksiyete” olgusunun tarihçesine bakıldığında ilk defa 1903 senesinde Janet tarafından kullanıldığını, buna müteakiben Marks ve Galder tarafından açıklığa kavuşturulduğunu görebilmekteyiz (Gelder, Marks, & Wolff, 1967). İlk kez DSM-III’te kendine yer bulduğunu ve daha sonra birçok araştırmacının gözde çalışma konusu haline geldiğini söyleyebilmekteyiz (Amies, Gelder & Shaw, 1983).

Sosyal anksiyetenin başlangıcı sıklıkla 13-24 yaş arası olmaktadır. Araştırmalar sosyal anksiyete bozukluğunun çocukluk çağına veya ergenlik döneminin başlangıcında kendini gösterdiğini ve daha sonra hayat boyu süregelen bir hal alabilme ihtimalinin olduğunu göstermektedir (Deniz, 2014). Literatüre bakıldığında sosyal anksiyete ile yüzleşmenin zirvesinin ergenlik dönemi olduğunu görmekteyiz. Yapılan çalışmalar bu tanının popülaritesinin oldukça yüksek olduğunu, en çok karşılaşılan üçüncü büyük psikiyatrik rahatsızlık olarak literatürde yerini aldığını göstermektedir. Ülkemizde yapılan bir çalışma ise bize üniversitedeki genç popülasyonun sosyal anksiyete bozukluğunun oranının normal nüfusa oranla daha fazla olduğunu ifade etmektedir (Solmaz, Sayar, Özer, Öztürk & Acar, 2000).

Sosyal anksiyete bozukluğuna sebep olan fenomenler incelendiğinde, biyolojik ve psikolojik etmenlerin mevcudiyetinin kanaatine varılmıştır. Buna ek olarak bireyin çevresi anksiyetenin oluşmasında aktif rol oynamaktadır (Heimberg, Mueller, Holt, Hope & Liebowitz, 1993).

Sosyal anksiyetenin hangi durumlarda meydana geldiğini saptamaya çalışan araştırmalar, dört büyük gruptan söz etmişlerdir (Liebowitz, 1987). Birinci grubu büyük kitlelere hitap etmek, sunum yapmak; ikinci grubu daha önce bir bağı olmadığı halde zorunlu olduğu için etkileşime geçilen resmi toplantılar; üçüncü grubu itirazda bulunma, herhangi bir ürünü geri teslim etme; dördüncü grubu ise toplum içerisinde yemek yeme gibi zorunlu ihtiyaçlar oluşturmaktadır.

Göç ile birlikte alışmış olduğu ve aidiyet hissettiği topraklardan ayrılan çocuklar, göç ettikleri bölgelerde kendilerini yabancılaştırmaktadırlar. Birçok stresörün varlığı

onları korku ve panik ile çevrelerken, bu durumu ileri boyutlara taşıyarak içinden çıkılmaz bir hale dönüştürebilmektedir (Marks, 1970). Yaşanılan bu anksiyete çocuğu öylesine derinden etkiler ki, henüz yeni göç ettiği ve belki de yaşamının kalan kısmını geçirecek olduğu topraklara uyum sağlayamaz hale gelebilmekte ve bununla birlikte birçok psikiyatrik rahatsızlığı da beraberinde getirebilmektedir. Çalışmalar gösteriyor ki, göçün en temel sorunu olan aidiyet duygusunun kaybı çocukta oldukça şiddetli hissedilmektedir. Bulgularımızda da görüleceği üzere göç ile sosyal anksiyete arasındaki ilinti oldukça önemli olmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.Araştırma modeli

Bu çalışmada tarama modeli benimsenmiştir. Tarama çalışmaları mevcut durumu yansıtan çalışmalardır. (Karasar, 2016)

3.2.Çalışmanın Evreni ve Örneklemi

3.2.1. Çalışmanın Evreni

Çalışmanın evreni Suriye'den İstanbul'a göç etmiş olan 2.182 çocuktur.

3.2.2. Çalışmanın Örneklemi

İlgili konsolosluklar ve kurumlar yardımı ile evren içinde rastgele seçilen 180 kişiye ulaşılmıştır. Örnekleme ulaşımın zorluğu bu yöntemin izlenmesine neden olmuştur.

3.3.Veri toplama yöntemi

Örnekleme oluşturan İstanbul ilçelerindeki ailelere GÖÇDER vb. Dernekler aracılığı ile ulaşarak veriler toplanmıştır. Bu süreçte yüz yüze görüşme yöntemiyle yapılmış anketler uygulanmıştır.

3.4.Veri toplama Araçları

3.4.1. Sosyo-demografik bilgi formu

Sosyo-demografik bilgi formu; 13 sorudan oluşan demografik bilgi formu bulunmaktadır. Bu form soruları hipotezi ve alt problem cümlesini cevaplayacak şekilde hazırlanmış ve çalışma grubunun özel demografik yapısına uygun olarak hazırlanmıştır.

3.4.2. Sosyal Anksiyete Ölçeği;

Sosyal Anksiyete Ölçeği; Demir, Eralp-Demir, Türksoy, Özmen ve Uysal tarafından (2000) yılında hazırlanmıştır. Bu ölçek çocuk ve ergenlerde öz bildirim dayalı olarak sosyal anksiyeteyi ölçmektedir. Genel anksiyete Ölçeği ile -0.6 korelasyona sahiptir. Cronbach alfa değeri ise 0.81 olarak bulgulanmıştır. Ölçeğin Türkçe formuna kaynaklık eden ilk hali de Genel Anksiyete Ölçeği ile aynı korelasyon düzeyine sahiptir.

Ölçeğin iç tutarlılığı, ilk test ve tekrar testinin kabul edilen değerleri içerisinde kalmıştır. ÇSAÖ-Y sosyal kaygıyı normal kontrollerden ayırt edebilmektedir.

3.5.Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde; betimleyici ve ilişkisel tarama araştırma modeli kullanılmıştır. Toplanan verilerin betimlenmesinde kullanılan frekans dağılımı tablolarına ve betimsel istatistiklere yer verilmiştir. Hangi testlerin kullanılacağına karar vermek ve normallik varsayımını sınanmıştır. Ve farklılık durumlarında ise Bağımsız Örneklem T testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında ve %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan ‘‘Zorunlu göç yaşamış veya göç yaşamamış 12-18 yaş grubu çocukların sosyal anksiyete düzeyleri’’ ile ilgili ve araştırmacının geliştirdiği sosyo-demografik formun bilgilerine yer verilmiştir.

Tablo 4.1: Araştırmaya Dahil Zorunlu Göç Yaşamış Veya Göç Yaşamamış 12-18 Çocukların Cinsiyet Ve Ebeveyn Medeni Durum Değişkeni İlişkin Dağılımı (N=180)

<i>Çocuğun Cinsiyeti</i>			Sayı	%
Zorunlu göç yaşamış	Erkek		50	55,6
	Kız		40	44,4
	Toplam		90	
Zorunlu göç yaşamamış	Erkek		40	44,4
	Kız		50	55,6
	Toplam		90	

<i>Ebeveyn medeni hali</i>			Sayı	%
Zorunlu göç yaşamış	Evli		77	85,6
	Boşanmış		1	1,1
	En az 1 Vefat		12	13,3
	Toplam		90	
Zorunlu göç yaşamamış	Evli		78	86,7
	Boşanmış		11	12,2
	Vefat		1	1,1
	Toplam		90	

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi; zorunlu göç yaşamış çocukların 50(%55.6) erkek, 40 (%44.4) kızdır. Zorunlu göç yaşamamış 90 çocuğun 40 (%44.4) erkek, 50 (%55.6) kızdır. zorunlu göç yaşamış çocukların ebeveyn medeni durumu 77 (%85.6) evli, 1 (%1.1) boşanmış, 12(%13.3) ise en az ebeveynlerinden birini kaybetmiştir. Zorunlu göç yaşamamış çocukların ebeveyn durumu 78 (%86.7) evli, 11 (%12.2) boşanmış, 1(%1.1) ise en az ebeveynlerinden birini kaybetmiştir.

Tablo 4.2. Zorunlu Göç Yaşamış Veya Göç Yaşamamış 12-18 yaş çocukların Anne Ve Baba Eğitim

Durumuna İlişkin Dağılımı (N=180)

<i>Annenin eğitim durumu</i>			<i>Sayı</i>	<i>%</i>
Zorunlu göç Yaşamış	Okur yazar		51	56,7
	İlköğretim		38	42,2
	Lise		1	1,1
	Toplam		90	
Zorunlu göç Yaşamamış	Okur yazar		2	2,2
	İlköğretim		34	37,8
	Lise		49	54,4
	Lisans		5	5,6
Toplam		90		
<i>Babanın eğitim durumu</i>			<i>Sayı</i>	<i>%</i>
Zorunlu göç Yaşamış	okur yazar		27	30,0
	ilkokul		62	68,9
	lise		1	1,1
	Toplam		90	
Zorunlu göç Yaşamamış	ilkokul		19	21,1
	lise		56	62,2
	lisans		15	16,7

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi; zorunlu göç yaşamış çocuğun annesinin eğitim durumu 51 (%56.7) okur yazar, 38 (%42.2) ilkokul, 1 (%1.1) ise lise eğitimine sahiptir. zorunlu göç yaşamış çocuğun babalarının eğitim durumu ise 27 (%30) okur yazar, 62 (%68.9) ilkokul, son olarak 1 (%1.1) lise eğitimlerine sahiptir. Zorunlu göç yaşamamış çocuğun annesinin eğitim durumu 2 (%2.2) okur yazar, 34 (%37.8) ilkokul, 49 (%54.4) lise eğitimine ve 5 (%5.6) lisans eğitimine sahiptir. Zorunlu göç yaşamamış çocuğun babalarının eğitim durumu ise 19 (%21.1) ilkokul, 56 (%62.2) lise, 15 (%16.7) lisans eğitimlerine sahiptir.

Tablo 4.3. Araştırmaya Dahil Zorunlu Göç Yaşamış Veya Göç Yaşamamış Çocukların Gelir Algularına İlişkin Dağılımı (N=180)

<i>Aile gelir durumu</i>			
	Sayı	%	
Zorunlu göç	Düşük	89	98,9
Yaşamış	Orta	1	1,1
	Toplam	90	
Zorunlu göç	Düşük	1	1,1
Yaşamamış	Orta	88	97,8
	Yüksek	1	1,1
	Toplam	90	

Tablo 4.3’de zorunlu göç yaşamış çocuğun ailesinin kendi gelir düzeyi algısı 89 (%98.9) düşük, 1 (%1.1) orta olarak belirtilmiştir. Zorunlu göç yaşamamış çocuğun ailesinin kendi gelir düzeyi algısı 1 (%1.1) düşük, 88 (%97.8) orta ve 1 (%1.1) yüksek olarak belirtilmiştir.

Tablo 4.4. Araştırmaya Dahil Zorunlu Göç Yaşamış Veya Göç Yaşamamış Çocukların Kardeş Sayılarına İlişkin Dağılımı (N=180)

Kardeş Sayısı

	Kardeş sayısı	Sayı	%
Zorunlu göç	1	1	1,1
Yaşamış	2	12	13,3
	3	69	76,7
	4	8	8,9
	Toplam	90	100,0
Zorunlu göç	1	13	14,4
Yaşamamış	2	60	66,7
	3	17	18,9
	Toplam	90	

Tablo 4.4’de gösterdiği gibi; zorunlu göç yaşamış çocukların 3 kardeş sahibi olanlar 69 (%76.7), 2 kardeş sahibi olanlar 12(%13.3), 4 kardeş sahibi olanlar 8(%8.9) ve 1 kardeş olanlar 1 (%1.1) olarak belirlenmiştir. Zorunlu göç yaşamamış çocukların 3 kardeş sahibi olanlar 17 (%18.9), 2 kardeş sahibi olanlar 60 (%66.7), ve 1 kardeş olanlar 13 (%14.4) olarak belirlenmiştir.

Tablo 4.5 Zorunlu Göç Yaşamış Veya Göç Yaşamamış Çocukların eğitim durumlarına İlişkin Dağılımı (N=180)

Çocuğun eğitim durumu

		n	%
Zorunlu göç	okur yazar değil	2	2,2
Yaşamış	eğitim devam etmiyor	87	96,7
	eğitime devam ediyor	1	1,1
	Toplam	90	100,0
Zorunlu göç	eğitim devam ediyor	90	100,0
Yaşamamış			

Tablo 4.5 de görüldüğü gibi zorunlu göç yaşamış çocukların 87 (%96.7) eğitime devam etmiyor. 2 (%2.2) okur yazar değil, 1 (%1.1) eğitime devam etmektedir. Zorunlu göç yaşamamış çocukların ise 90 (%100) eğitimine devam etmektedir.

Tablo 4.6. Zorunlu Göç Yaşamış Veya Göç Yaşamamış Çocukların Sosyal Anksiyete Düzeylerinin Değerlendirilmesi

Bağımsız Örneklem T Testi

		F	Sig	t	df	Anlamlılık		S.E
						P2	Farkı	
Anksiyete	Eşit Varyans	13,556	,000	6,253	178	,000	20,17778	3,22698
Toplam	Eşit olmayan Varyans			6,253	175,869	,000	20,17778	3,22698

Tablo 4.6’da gösterildiği gibi, zorunlu göç yaşamış çocuklar ile zorunlu göç yaşamamış çocukların sosyal anksiyete ölçek puanları arasında fark olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak da anlamlı olduğu saptanmıştır. ($p < 0,05$)

Tablo 4.7. Zorunlu Göç Yaşamış Veya Göç Yaşamamış Çocukların Cinsiyetlere Göre Sosyal Anksiyete Düzeylerinin Değerlendirilmesi

Bağımsız Örneklem T Testi

		F	Sig	t	df	Anlamlılık		S.E
						P2	Farkı	
Anksiyete	Varyanslar eşit	,002	,961	,226	88	,822	1,27703	5,66043
Toplam	Varyanslar Eşit Olmadığında			,226	21,999	,823	1,27703	5,65492

Tablo 4.7’de gösterildiği gibi; zorunlu göç yaşamış veya göç yaşamamış çocukların cinsiyetleri arasında anksiyete seviyeleri açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. ($p > 0,05$)

BÖLÜM V TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Bu bölümde Sosyal Anksiyete ölçeği ve demografik bilgi formunda sorulup alınan bilgilere, yapılan diğer araştırmalara, demografik formdan alınan bilgilerin yorumlanmasına ve araştırmanın amacı doğrultusunda kuramsal boyutta incelemeye ve tartışmaya yer verilmiştir.

- a) Zorunlu göç yaşamış ve göç yaşamamış çocukların sosyal anksiyete ölçek puanları arasında önemli derecede fark olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak da anlamlı olduğu saptanmıştır. ($p < 0,05$) Araştırmaya katılan zorunlu göç etmiş çocukların ÇSAÖ-Y'den aldıkları toplam puan ortalaması 67.8 olarak saptanmıştır. Gün ve Bayraktar (2008) yılında “İç göçün ergenlerin uyumundaki rolü” isimli çalışmaya göre “Göç eden ergenlerin yaşam doyumu ve benlik saygısı ortalamaları diğer gruplarınkinden daha düşüktür. Ayrıca İzmir’de yaşayan grubun sosyal destek ağlarındaki arkadaş sayısı diğer gruplarda olduğundan daha fazladır. Göç etmiş ergenlerde yaşam doyumu, benlik saygısı, sosyal destek ağları ve kültürlenme düzeyi puanları, yaş ve cinsiyete göre farklılaşmamaktadır. Okula giden ergenlerin yaşam doyumları daha yüksekken, sürekli çalışan ergenlerin kültürlenme düzeyleri daha düşüktür. Ayrıca göç etmiş olup geri dönmek isteyenlerin kültürlenme düzeyleri de düşük bulunmuştur. Son olarak, yakın ilçelere göç eden ergenlerin kültürlenme düzeyleri İzmir’e göç eden ergenlerinkinden daha yüksektir.” gibi bulgulara ulaşılmıştır.
- b) Araştırmada Zorunlu göç yaşamış 12-18 yaş çocuklarda cinsiyet ile sosyal anksiyete seviyesi arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > 0,05$). Özen ve Antar (2001) ve arkadaşlarının yaptığı çalışmaya göre “İç göç yaşamış lise öğrencilerinde şiddetinin cinsiyetlere göre ilişkisi konusunda yapılan araştırmada ilişkili olarak erkek ve kızlar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Cömertler ve Kar tarafından yapılan araştırmada (2007). Türkiye’de son yıllarda artan suç oranlarının nedenleri ile ilgili yapılan bu araştırmada kentleşmenin de belirleyici bir

ilişki gibi sonuçlar bulgulanmıştır.

Kadın, aile toplumsal grubunun önemli ve belirleyici fertlerinden biridir. Travma ve toplumsal travma alanında yapılan çalışmalar göstermiştir ki, çocuk travma deneyimini ebeveynleri vasıtasıyla anlamlandırmaktadır. Bu bilgi göz önüne alındığında anne ve kadın olma durumunu, göç ve göçe sebebiyet verecek toplumsal travma durumlarında bir adım öne alarak değerlendirebilmek, konuya bakış açımızı genişleterek anlamlandırmamıza katkı sunacaktır. Bir şekilde kendini zorunlu göç durumunun içerisinde bulan kadının anne rolünün, ailenin etkileşiminde pozitif veya negatif etki yapması öngörülebilmektedir.

Göç olgusunu ele alırken ailenin çocukla olan ilişkisini anlamlandırmak oldukça önemlidir. Türkiye’de zorunlu yerinden edilme ve bunun demografik farklılıklar üzerine etkisi isimli Yüceşahin ve Özgür tarafından yapılan çalışmada (2006) Türkiye’de nüfusun yerinden olma süreci, mekânsal örüntüsü ve yerinden edilmiş nüfusun yeniden yerleşmek için tercih ettiği yerleşmelerdeki durumları niteliksel olduğu kadar niceliksel açıdan da ele alınmıştır. Bu çalışmada göstermiştir ki zorunlu göç aile olgusunu baştan sona etkilemekte ve değiştirmektedir. Aile olgusunun yaşadığı değişimin, çocuğun psikolojik durumunu da etkileyeceği varsayılmıştır.

Sır ve Bayram (1998) arkadaşları tarafından yapılan çalışmaya göre “Türkiye’nin güneydoğusunda yapılan bu çalışmada terör nedeniyle göç etmek zorunda olan bir grubun ruh sağlığı değerlendirilmiştir. Zorunlu göç ve ruh sağlığı arasında olumsuz bir ilişki olduğu, kadınların erkek göçmenlere göre daha fazla duygusal zorlanma yaşadığı bulgulanmıştır.

Göç sonrasında yaşanan durumda, göç öncesinde ve göç sırasında yaşanacak durumlar gibi psikopatolojik durumları anlamlandırmak da önemlidir. Göç sonrasında, göç edilen yerde yaşamak için ihtiyaç duyulan şartların var oluşu veya psikososyal olarak hazırlıklı olmak çok önemli bir konudur.

Araştırmada bulgular kadın ve erkek özelinde, agresyon açısından anlamlı bir farklılık saptanamamıştır. Zorunlu göç ve kadın özelinde yapılan birçok araştırma olmasına rağmen, karşılaştırmalı olarak erkek ve kadın araştırma grupları özelinde yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır.

Aker ve arkadaşları tarafından (2002) yılında yapılan çalışmaya göre yetişkin kadın bireylerin çocukları ve kendilerinin göç ile ilgili algılarının, çocukları ile anlamlı şekilde farklı olmadığı belirlenmiştir. Sadece kadın ve erkek özelinde iyi kriterize edilmiş bir araştırmaya da ihtiyaç olduğunu vurgulamıştır.

5.2. Sonuç

Araştırmada zorunlu göç etmiş ve etmemiş çocukların sosyal anksiyete düzeyleri saptanmıştır. Araştırma verileri göstermektedir ki, zorunlu göç etmiş ve etmemiş çocuklar birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. ÇSAÖ-Y ile edinilen veriler zorunlu göç etmiş çocukların sosyal anksiyetesinin, göç etmemiş olanlara göre daha yüksek bir düzeyde olduğunu göstermiştir.

Çocukların zorunlu göç durumunun, sosyal anksiyeteyi tetiklemiş olduğu varsayılmaktadır. Bu durum çocukların zorunlu göç durumunda nasıl bir psikolojik duruma sahip olabileceklerinin sosyal anksiyete özelinde yordanmasına yardımcı olmaktadır.

Akut müdahale durumunda göç yaşamış çocuklara psikososyal destek verilerek psikolojik dayanıklılıklarının yükseltilmesi gerektiği kanısına varılmıştır.

Yapılan bu çalışma ve daha önceki çalışmalar göstermiştir ve göstermektedir ki, zorunlu göç başlı başına biyopsikososyal bir etki alanı yaratmıştır ve bu etkilenimi ise sosyo-ekonomik durum şiddetli bir hale getirmektedir. İnsanların yaşadığı bu göç durumu en azından kaçınılmaz olduğu durumlarda, yani göç eden kişilerin vücut bütünlüğünden endişe edecek seviyeye gelmesi gibi durumlarda, bir oryantasyon süreci destekleme ve psikolojik önleyici hizmetlerle beraber yürütülmelidir.

5.3. Öneriler

Araştırmanın bulguları sonucunda öneriler;

- a) Bu araştırma İstanbul'da yapılmıştır. Bu araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği artırılması amacıyla farklı illerde farklı üniversitelerde yapılması araştırmanın yordayıcı kuvvetini arttıracaktır.
- b) Katılımcı grubunun evrenin daha iyi tespit ve temsil eden bir kesitten alınması da araştırmanın varsayımsal gücünü kuvvetlendirecektir.
- c) Araştırma bulguları ışığında zorunlu göç yaşamış 12-18 yaş çocuklarının göç yaşamamış çocuklara göre sosyal anksiyete seviyesi anlamlı şekilde farklı

bulgulanmıştır. Sadece bu durum özelinde bile zorunlu g ve sosyal anksiyete gelişimi veya ortaya çıkışı ile ilgili parametreler ve değişkenler arasına sosyal anksiyete olgusunu da koyarak düşünmenin kavrayışı arttıracadına inanılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, N. (1977). Implications of migration on emancipation and pseudo-emancipation of Turkish women. *The International Migration Review*, 11(1), 31-57.
- Aker, A. T. (2006). Ruhsal Süreçler Açısından Zorunlu Göç ve Yerinden Edilme. *Zorunlu Göç ile Yüzleşmek*.
- Aker, T. (2006). Zorunlu göç yaşayan ailelerin ikinci kuşak üyelerinin sağlık durumu. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Bilim Uzmanlığı Tezi, Kocaeli*.
- Aker, T., Ayata, B., Özeren, M., Buran, B., & Bay, A. (2002). Zorunlu iç göç: Ruhsal ve toplumsal sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 3(2), 97-103.
- Aker, T., Çelik, A. B., Kurban, D., Ünalın, T., & Yüksek, H. D. (2006). Zorunlu Göç'ile Yüzleşmek: Türkiye'de Yerinden Edilme Sonrası Vatandaşlığın İnşası. *İstanbul: TESEV*.
- Akkayan, T. (1979). *Göç ve değişim* (Vol. 2573). Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Aktay, Y. (1999). Güneydoğu'da Zorunlu Göç Yolunda Modernleşme ve Kadın: Siirt'te Toplumsal Kalkınma Projesi (TOKAP) örneği, Araştırma Raporu.
- Altuntaş, B. (2009). Türkiye'de 1980'li ve 1990'lı Yıllarda Yaşanan Zorunlu Göç ve Toplumsal Sonuçları. *Toplum ve Kuram*, 1, 103-118.
- Arı, K. (1995). *Büyük mübadele: Türkiye'ye zorunlu göç, 1923-1925* (Vol. 3). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Aslan, E. (2015). Zorunlu Göç, Değişim Ve Süreklilikler: Diyarbakir'da Kadın Dindarlığı. *İÜV*
- Amies, P. L., Gelder, M. G., & Shaw, P. M. (1983). Social phobia: a comparative clinical study. *The British Journal of Psychiatry*, 142(2), 174-179.
- Başel, H. (2007). Türkiye'de Nüfus Hareketlerinin ve İç Göçün Nedenleri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (53).
- Bayraktar, R. (2013). Zorunlu Göç'ten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12(24), 109-126.
- Bozkurt, N. (2000). Denizi Kurutmak Düünden Bugüne Zorunlu Göç ve İskan Politikası. *İstanbul: Belge*.
- Bülbül, S., & Köse, A. (2010). Türkiye'de bölgelerarası iç göç hareketlerinin çok boyutlu ölçekleme yöntemi ile incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 39(1), 75-94.
- Çağlayan, H., Doğan, A. T., & Özar, Ş. (2011). *Ne değişti?: Kürt kadınların zorunlu göç deneyimi*. Ayizi.
- Castles, S., De Haas, H., & Miller, M. J. (2013). *The age of migration: International population movements in the modern world*. Palgrave Macmillan.
- Ceylan, Y. (2012). Zorunlu Göç ve Suç İlişkisi (Muş İli Örneği). *Akademik Bakış Dergisi*, 32, 1-18.
- Chambers, I. (1996). *Migration, Kultur, Identität* (Vol. 3). Tübingen: Stauffenburg.
- Chrysochoou, X. (2004). *Cultural diversity: Its social psychology*. Blackwell Publishing.
- Cömertler, N., & Muhsin, Kar. (2007). Türkiye'de Suç Oranının Sosyo-Ekonomik Belirleyicileri: Yatay Kesit Analizi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 62(02), 037-057.
- Demirel, C. A. (2014) İnsan Güvenliği Bağlamında Suriye'den Türkiye'ye 2010 Sonrası Göçler. *Akdeniz Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Sempozyumu 2014 Bildiri Kitabı*, 26.
- Deniz, S. (2014). *Ergenlerin problemlili mobil telefon kullanımının utangaçlık ve sosyal*

- anksiyete ile ilişkisinin incelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Dilbaz, N. (2000). Sosyal anksiyete bozukluğu: tanı, epidemiyoloji, etiyoloji, klinik ve ayırıcı tanı. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 2(3), 21.
- Ekşi, A. (2008). Mülteci ve Göçmenlerde Psikopatoloji. *Xi. Anadolu Psikiyatri Günleri Kongre Tam Metin Kitabı*, 67.
- Emgili, F. (2009). Mübadeleden Kurtulma Çabası Olarak: İhtidâ. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, 28(45), 221-234.
- Erder, S. (2007). İstemedikleri Halde Sürülenler-Zorunlu Göç ve Sonrası. *İstanbul* (61).
- Erkan, R., & Erdoğan, Ö. (2006). Göç ve çocuk suçluluğu. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 9(9).
- Erkan, R., & Bağlı, M. (2005). Göç ve yoksulluk alanlarında kentle bütünleşme eğilimi: Diyarbakır örneği. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22(1).
- Ersoy, M., (2012) Türkiye’de İç Göçlerin Yarattığı Toplumsal Sorunlar 1.
- Faist, T. (2012). *Migration*. John Wiley & Sons, Ltd.
- Faist, T. (2008). Migrants as transnational development agents: an inquiry into the newest round of the migration–development nexus. *Population, space and place*, 14(1), 21-42.
- Faist, T. (2000). *The volume and dynamics of international migration and transnational social spaces*.
- Fawcett, J. T. (1985). Migration psychology: New behavioral models. *Population & Environment*, 8(1), 5-14.
- Ferhat, T. (2011). Kültürel Travma Olarak Zorunlu Göç.
- Farsakh, L. (2005). *Palestinian labour migration to Israel: Labour, land and occupation*. Routledge.
- Gelder, M. G., Marks, I. M., & Wolff, H. H. (1967). Desensitization and psychotherapy in the treatment of phobic states: A controlled inquiry. *The British Journal of Psychiatry*, 113(494), 53-73.
- Göktürk, A. (1996). Zorunlu Göç ve Bir Kent: Diyarbakır. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi Toplum ve Göç, DİE ve Sosyoloji Derneği, Mersin*.
- Gün, Z., & Bayraktar, F. (2008). Türkiye’de İç Göçün Ergenlerin Uyumundaki Rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(2).
- Güven, A. (2015). *Baski Altındaki Yaşamların Mücadelesi* (Doctoral dissertation, TED Ankara Koleji).
- Grinberg, L., & Grinberg, R. (2004). *Psychoanalytic perspectives on migration and exile*. Yale University Press.
- Grinberg, L., & Grinberg, R. (2010). *Psychoanalyse der Migration und des Exils*. Klett-Cotta.
- Grinberg, L., & Grinberg, R. (1999). *Psychoanalytic perspectives on migration*. na.
- Hazan, J. C. (2012). Geçmişten Geleceğe Zorunlu Göç: Mülteciler ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler. *İçinde, İhlamur-Öner, SG ve Şirin Öner NA (der.) Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar*, 183-197.
- Heimberg, R. G., Mueller, G. P., Holt, C. S., Hope, D. A., & Liebowitz, M. R. (1993). Assessment of anxiety in social interaction and being observed by others: The Social Interaction Anxiety Scale and the Social Phobia Scale. *Behavior Therapy*, 23(1), 53-73.
- Kara, P., & Korkut, R. (2010). Türkiye’de göç, iltica ve mülteciler. *Türk İdare Dergisi*, 467(1), 153-162.

- Karabulut, K., & Polat, D. (2007). Türkiye’de yaşanan göç olgusu üzerine bir alt bölge uygulaması. 8. *Türkiye Ekonometri ve İstatistik Kongresi*, 24-25.
- Kaya, A. (2009). *Türkiye’de iç göçler: bütünleşme mi, geri dönüş mü?: İstanbul, Diyarbakır ve Mersin örnekleri* (Vol. 246). İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Kaya, A., & Işık, İ. E. (2014). Türkiye’de Zorunlu Göç: Paranın Götürdüğü Yere Git. *Farklılıkların Birlikteliği*, 185.
- Kaygalak, S. (2009). *Kentin mültecileri: neoliberalizm koşullarında zorunlu göç ve kentleşme* (Vol. 80). Dipnot.
- Keesing, R. M. (1981). *Cultural anthropology: A contemporary perspective*. Holt McDougal.
- Keser, İ. (2011). *Göç ve zor: Diyarbakır örneğinde göç ve zorunlu göç*. Ütopya.
- Kırdar, M. G., & Saracoğlu, D. P. (2012). *İç Göç, Bölgesel Yakınsama Sorunu ve Ekonomik Büyüme: Türkiye Örneği* (No. 2012/75). Discussion Paper, Turkish Economic Association.
- Kirişçi, K. (2000). Zorunlu Göç ve Türkiye. *BMMYK, Ankara*.
- Kirova, A. (2007). *Global migration and education: School, children, and families*. Psychology Press.
- Koçak, Y., & Terzi, E. (2012). Türkiye’de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 163-184.
- Koyuncu, A. (2014). Kentin yeni misafirleri Suriyeliler. *Çizgi Yayınları, Konya*.
- Koyuncu, A. (2011). *1980’den sonra kente göç edenlerin tutunma yolları: Konya örneği* (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Kurban, D., & Yeğen, M. (2012). *Adaletin kıyısında: 'zorunlu' göç sonrasında devlet ve kürtler*. TESEV.
- Kümbetoğlu, B., & Karagöz, F. (1998). Türkiye’den Avrupa Ülkelerine Zorunlu Göç Eden Kadınlar ve Yeni Yaşamlarında Siyasetin Rolü’. *Sosyal Demokrat Değişim*, 10, 61-72.
- Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3(1), 47-57.
- Liebowitz, M. R. (1987). Social phobia. In *Anxiety* (Vol. 22, pp. 141-173). Karger Publishers.
- Martikainen, T., & Özmen, N. (2010). Din, Göçmenler ve Entegrasyon. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (38).
- Marks, I. M. (1970). The classification of phobic disorders. *The British Journal of Psychiatry*, 116(533), 377-386.
- Naff, A. (1994). The early Arab immigrant experience. *The development of Arab-American identity*, 23-35.
- Orhan, F., & Çoşkun, O. (2016). Zorunlu göçlere yeni bir örnek: Ahıska Türkleri’nin Erzincan’a göçleri.
- Özbekmezci, Ş., & Sahil, S. (2004). Mevsimlik tarım işçilerinin sosyal, ekonomik ve barınma sorunlarının analizi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 19(3).
- Özden, A. T. (2011). Türkiye’yi bekleyen büyük tehlike: bölgesel çatışmalar ve kitlesel göç.
- Özden, S. (2013). *Syrian refugees in Turkey*.
- Özen, Ş & Antar, S. (2001). İç göç yaşayan bir grupta öğrencisinde ruhsal belirti şiddetinin cinsiyet ile ilişkisi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 8(3), 156-162.
- Palabıyık, A., & Koç, Y. (2007). Zorunlu Göç ve Fakirliğin Diğer Adı: Mülteciliğin Dünya’da ve Türkiye’deki Gelişimi

- Petersen, W. (1958). A general typology of migration. *American Sociological Review*, 23(3), 256-266.
- Petersen, W. (1955). *Planned migration: The social determinants of the Dutch-Canadian movement*. Berkeley, California: University of California Press.
- Ravenstein, E. G. (1889). The laws of migration. *Journal of the royal statistical society*, 52(2), 241-305.
- Ravenstein, E. G. (1885). The laws of migration. *Journal of the Statistical Society of London*, 48(2), 167-235.
- Ravenstein, E. G. (1876). *The birthplaces of the people and the laws of migration*. Trübner.
- Stouffer, S. A. (1960). Intervening opportunities and competing migrants. *Journal of regional science*, 2(1), 1-26.
- Şahin, İ. (2015). Türkiye'ye Gerçekleştirilen Ortadoğu Kaynaklı Zorunlu Göçlerin Sosyo-Ekonomik Etkileri: 1979-2014 Arası. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2).
- Şahinbaş, İ. (2007). "Zorunlu Göç Olgusu Bağlamında Bulgaristan Türkleri. *Yüksek Lisans Tezi, SA Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Sjaastad, L. A. (1962). The costs and returns of human migration. *Journal of political Economy*, 70(5, Part 2), 80-93.
- Sır, A., Bayram, Y., & Özkan, M. (1998). Zorunlu iç göç yaşamış bir grupta travma sonrası stres bozukluğu üzerine bir ön çalışma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 9(3), 173-180.
- Solmaz, M., Sayar, K., Özer, Ö. A., Öztürk, M., & Acar, B. (2000). Sosyal fobi hastalarında aleksitimi, umutsuzluk ve depresyon: Kontrollü bir çalışma. *Klinik Psikiyatri*, 3(4), 235-241.
- Tekeli, İ. (2008). *Göç ve ötesi* (Vol. 3). Tarih Vakfı.
- Timotijevic, L., & Breakwell, G. M. (2000). Migration and threat to identity. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 10(5), 355-372.
- Toğrol, B. (1989). *112 yıllık göç (1878-1989): 1989 yazındaki üç aylık göç'ün tarihi perspektif içinde psikolojik incelemesi* (Vol. 464). Boğaziçi Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü.
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci Davranışı Ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2).
- Tuzcu, P. (2008). Zorunlu Göç ve Küresel Dönemde Değişen Nitelikleri: Türkiye Üzerine Bir İnceleme. Y. Lisans Tezi, Kocaeli.
- Türkdoğan, O. (2007). Kimlik-Göç-Sosyal Şiddet ve Türkiye Gerçeği. *Sosyoloji Konferansları*, (36), 1-14.
- Yörük, E. (2009). Zorunlu Göç ve Türkiye'de Neoliberalizm.
- Yükseker, D. (2006). Yerinden edilme ve sosyal dışlanma: İstanbul ve Diyarbakır'da zorunlu göç mağdurlarının yaşadıkları sorunlar. Dilek Kurban ve diğerleri, "Zorunlu Göç" İle Yüzleşmek: Türkiye'de Yerinden Edilme Sonrası Vatandaşlığın İnşası, İstanbul: TESEV, 216-233.
- Yüzleşmek, Z. (1999) Türkiye'de Yerinden Edilme Sonrası Vatandaşlığın İnşası.
- Zolberg, A. R. (1999). Matters of state: Theorizing immigration policy. na.
- Zolberg, A. R. (1992). Labour migration and international economic regimes: Bretton Woods and after.
- Zolberg, A. R. (1990). Reforming the back door: The Immigration Reform and Control Act of 1986 in historical perspective. *Immigration reconsidered: History, sociology, and politics*, 315-38.
- Zolberg, A. R. (1989). The next waves: migration theory for a changing world.

- International migration review, 403-430.
- Zübeyit, G. & Bayraktar, F. (2008). Türkiye’de iç göçün ergenlerin uyumundaki rolü.
- Wallerstein, I. (1965). Migration in West Africa: the political perspective. Urbanization and Migration in West Africa, 148-159.
- Wallerstein, I., & Smith, J. (1992). Households as an Institution of the World-Economy. Creating and transforming households: the constraints of the world economy, 3-23.

SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Sevgili katılımcı, aşağıda istenen bilgiler araştırmacıya bilgi formunu dolduran katılımcılar hakkında istatistiksel bilgi vermek ve bu grubu tanıyabilme imkanı sağlayacaktır. Lütfen her maddeyi kendinize uygun olan ıkkın yanındaki kutucuğu işaretleyerek yanıtlayınız.

1. İsim Soyisim

2. Yaş:

3. Cinsiyetiniz:

4. Medeni haliniz?

Evli Boşanmış Vefat

5. Eğitim durumu (Devam etmekte olduğu eğitim kurumu geçerlidir.):

Okuryazar İlköğretim Lise Önlisans Lisans

Yüksek Lisans Doktora

6. Göç ettiğiniz yer ?

Köy Kasaba

Şehir

Diğer.....

7. Şu an yaşadığınız yer ?

() Köy () Kasaba () Şehir

Diğer.....

8. Çalışıyor
musunuz ?

() Evet () Hayır

9. Gelir düzeyinizi nasıl
tanımlarsınız ?

() Düşük () Orta () Yüksek

10. Göç etmeden Önce psikolojik bir rahatsızlığa sahip
miydiniz ?

() Evet () Hayır

11. Göç ettikten sonra psikolojik bir rahatsızlığa sahip oldunuz
mu ?

() Evet () Hayır

12. Göç ettikten sonra daha öfkelenir
oldum. () Evet

() Hayır

13. Şuan ki durumumdan yaşadığım yerden
memnunum () Evet

() Hayır

EK 1: ÇOCUKLAR İÇİN SOSYAL ANKSİYETE ÖLÇEĞİ (YENİLENMİŞ BİÇİM)

Aşağıda bazı cümleler ve yanlarında da bazı seçenekler verilmiştir. Her cümleyi okuduktan sonra, son bir ayı düşünerek bu cümle için size en uygun gelen seçeneği işaretleyin. Cümlelerin size uygunluğuna göre o cümleye 1-5 arasında bir puan verin. Cümledeki ifade size hiç uymuyorsa 1, çok az uyuyorsa 2, bazen uyuyorsa 3, çoğu zaman uyuyorsa 4, daima uyuyorsa 5'i işaretleyin.

1= hiç bir zaman

2= çok az

3= bazen

4= çoğu zaman

5= daima

Rakamların altındaki uygun kutucuğa X işareti koyun	1	2	3	4	5
1. Başka çocukların önünde yeni bir şey yapmaktan rahatsız olurum.					
2. Bana şaka yapılmasından rahatsız olurum.					
3. Tanımadığım çocukların yanında utanırım.					
4. Diğer çocuklar arkamdan konuşuyorlar diye düşünürüm.					
5. Yalnızca iyi tanıdığım çocuklarla konuşurum.					
6. Diğer çocuklar benim hakkımda ne düşünüyorlar diye endişelenirim.					
7. Diğer çocukların benden hoşlanmayacağından korkarım.					
8. İyi tanımadığım çocuklarla konuşurken rahatsız olurum.					
9. Diğer çocuklar benim hakkımda ne diyecekler diye endişelenirim.					
10. Yeni tanıştığım çocuklarla konuşurken rahatsız olurum.					
11. Diğer çocuklar benden hoşlanmıyorlar diye üzülürüm.					
12. Bir grup çocukla birlikteyken sessiz kalırım.					
13. Diğer çocuklar benimle alay ediyor diye düşünürüm.					
14. Başka bir çocukla tartışsam, onun benden hoşlanmayacağından korkarım.					
15. Başkalarını evime çağırmaktan çekinirim, çünkü hayır diyebilirler.					
16. Bazı çocukların yanındayken rahatsız olurum.					
17. İyi tanıdığım çocukların yanındayken bile utanırım.					
18. Başka çocuklara birlikte oynamayı teklif etmek bana zor gelir.					

Hakan YAĞCI <hakanyagcist@gmail.com>

3 ileti

Hakan YAĞCI <hakanyagcist@gmail.com> 16 Mart 2017 18:00

Alıcı: Türkey Demir <demirturkay@gmail.com>

Merhabalar Hocam,

Ben Maltepe Üniversitesi Gelişim psikolojisi Yüksek Lisans Öğrencisiyim. "Zorunlu Göç Etmiş Çocuklarda Sosyal Anksiyete Değerlendirilmesi" Konulu Yüksek Lisans Tezi hazırlamaktayım.

Araştırmam da kullanmak için sizin Ölçeğinizin İznine ihtiyacım Duymaktayım. İlginize şimdiden teşekkür ederim. Esenlikler.

Türkey Demir <demirturkay@gmail.com> 17 Mart 2017 02:27

Hakan YAĞCI <hakanyagcist@gmail.com> Sevgili Hakan

Tez çalışmada Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeğini kullanabilirsin. Sevgiler. Türkey Demir.

Hakan YAĞCI <hakanyagcist@gmail.com> 17 Mart 2017 13:29 Alıcı: Türkey Demir

<demirturkay@gmail.com> Sayın Hocam,

Teşekkür ederim.

Saygılarımla ve

iyi dileklerle,

16 Mar 2017 Cum, saat 02:27 tarihinde Türkey Demir <demirturkay@gmail.com> şunu yazdı:

[Alıntılanan metin gizlendi]

ÖZGEÇMİŞ

1. Adı Soyadı: Hakan YAĞCI
2. Doğum Tarihi: 03.09.1988
3. Unvanı: Psikolog
4. Öğrenim Durumu: Lisans

Girne Amerikan Üniversitesi Psikoloji 2010-2015

İş deneyimi;

Özel Çarem Engelli Bakım Merkezi 2015-2016 Sorumlu Müdür